

Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական
կրթության
ոլորտի ներկա իրավիճակի և Բոլոնիայի
գործընթացի համատեքստում բարեփոխումների
իրականացման ընթացքի վերաբերյալ
վերլուծություն

**Սոցիոլոգիական հետազոտություն
Վերջնական հաշվետվություն**

Հեղինակ՝

«Այ Փի Էս Սի» քաղաքական և սոցիոլոգիական
խորհրդատվությունների ինստիտուտ

10 ապրիլի 2011թ.

27 Azatutyun ave., 4th floor, s. 402, Yerevan 0014, Armenia

ipsc@ipsc.am
www.ipsc.am

Institute for Political and Sociological Consulting
Զաղաքական և սոցիոլոգիական խորհրդատվությունների ինստիտուտ

Copyright © 2011. IPSC LLC. All rights reserved.

1. Մեթոդաբանություն

Հետազոտության քանակական մաս

Զանգվածային հարցում՝ 1010 հարցվող

➤ Երևան, Վանաձոր, Գյումրի քաղաքներում

➤ 23 ԲՈՒՀ

➤ 1,010 ուսանող

Հետազոտությունն անցկացվել է բազմաստիճան պատահական ընտրանքով՝

Տվյալների $\alpha=95\%$ ճշտությամբ:

Սահմանային սխալի գործակիցը՝ $\Delta=\pm 3.08\%$

Անկեղծության մակարդակ՝ 91.2%

Որակի ստուգում՝ 45.7%

Դաշտային փուլ-փետրվարի 25-մարտի 3, 2011թ.

Հետազոտության որակական մաս

Խորին հարցազրույցներ

Որակական հետազոտության ընթացքում անցկացվել են խորին անհատական հարցազրույցներ քանակական հետազոտության ընտրանքում ներառված **23 բուհերի 50 դասախոսների հետ:**

Փորձագիտական հարցազրույցներ

Փորձագիտական հարցազրույցները իրականացվել են 20 բուհերի վարչակազմի ներկայացուցիչների հետ:

Ֆոկուս խմբային քննարկում

Ըստ հետազոտության մեթոդաբանության նախատեսված էր իրականացնել 2 ֆոկուս խմբային քննարկումներ՝ ուսանողների և շրջանավարտների հետ՝ հետազոտության նախնական տվյալների քննարկման համար:

Հետազոտության ընտրանքը: Պետական , ոչ պետական, միջպետական

ԸՆՏՐԱՆՔ՝ ՈՒՍԱՆՈՂ ՊԵՏԱԿԱՆ			
Երևան	53,546	88.5	623
Գյումրի	4,143	6.8	48
Վանաձոր	2,845	4.7	34
	60,534	100.0	705
ԸՆՏՐԱՆՔ՝ ՈՒՍԱՆՈՂ ՈՉ ՊԵՏԱԿԱՆ			
Երևան	17,740	89.2	213
Գյումրի	1,209	6.1	17
Վանաձոր	935	4.7	15
	19,884	100.0	245
ԸՆՏՐԱՆՔ՝ ՈՒՍԱՆՈՂ ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ			
Երևան	5,004	100.0	60

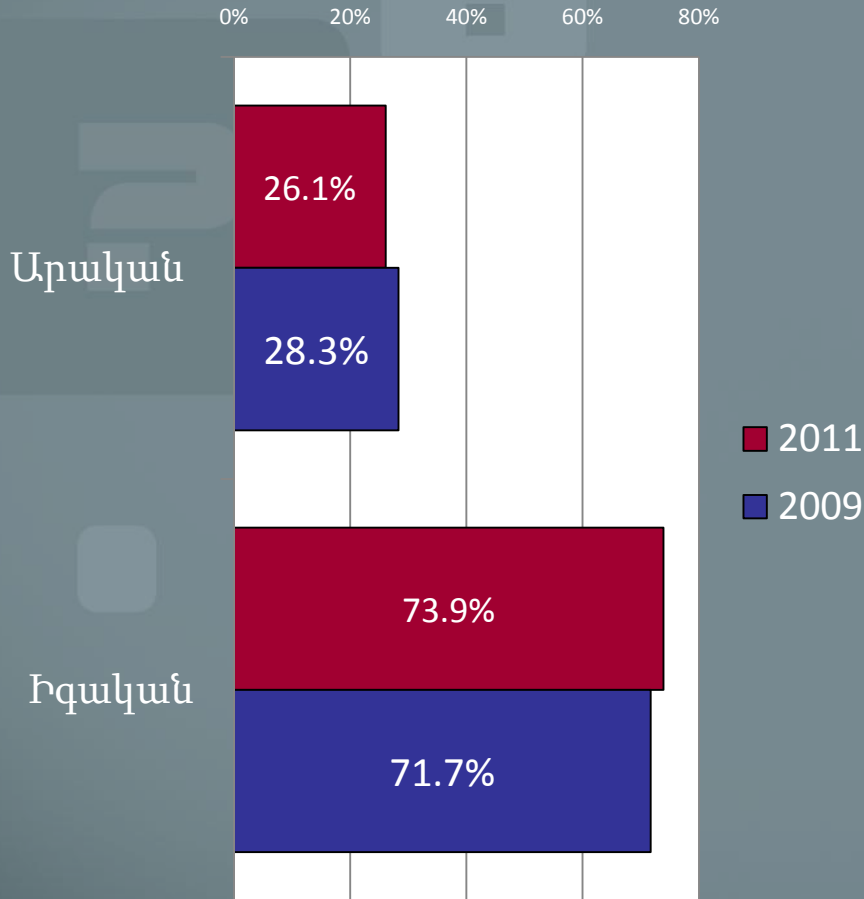
1	Պետական բուհեր	Նախատեսված քանակ	Ստացված հարցումների քանակը
1.	ԵՊՀ	157	157
2.	ՀՊՃՀ Երևան	82	84
3.	ՀՊՏՀ	74	74
4.	ՀՄՀ	98	99
5.	ԵրԼՀ	59	59
6.	ԵԳԱ	25	25
7.	ԵԲՀ	60	60
8.	ՀԱՀ	68	68
9.	ՀՊՏՀ Գյումրի	48	48
10.	ՎՄԻ	34	35
1	Ոչ պետական բուհեր	Նախատեսված քանակ	Ստացված հարցումների քանակը
11.	Երևանի «Հրաչյա Աճառյան» համալսարան	31	31
12.	Երևանի «ՄՖԲ» ֆինանսական ակադեմիա	26	26
13.	Ավանդական բժշկության համալսարան	17	17
14.	Երևանի «Հայբուսակ» համալսարան	42	42
15.	Երևանի գեղեցիկ արվեստների ազգային ակադեմիա	17	17
16.	Եվրասիա միջազգային համալսարան	24	24
17.	Երևանի «Անանիա Շիրակացի» միջազգային հարաբերությունների համալսարան	24	24
18.	Երևանի ֆինանսաբանկային և բորսայական համալսարան	17	17
19.	Երևանի «Մանց» համալսարան	15	15
20.	Գյումրիի «Իմաստասեր Անանիա Շիրակացի» համալսարան	17	17
21.	Վանաձորի «Մխիթար Գոշ» միջազգային համալսարան	15	15
1	Միջպետական բուհեր	Նախատեսված քանակ	Ստացված հարցումների քանակը
22.	Ֆրանսիական Համալսարան	20	21
23.	Հայաստանում Եվրոպական համալսարան	40	40
Ընդամենը		1,010	1,015

2. Ժողովրդագրական տվյալներ

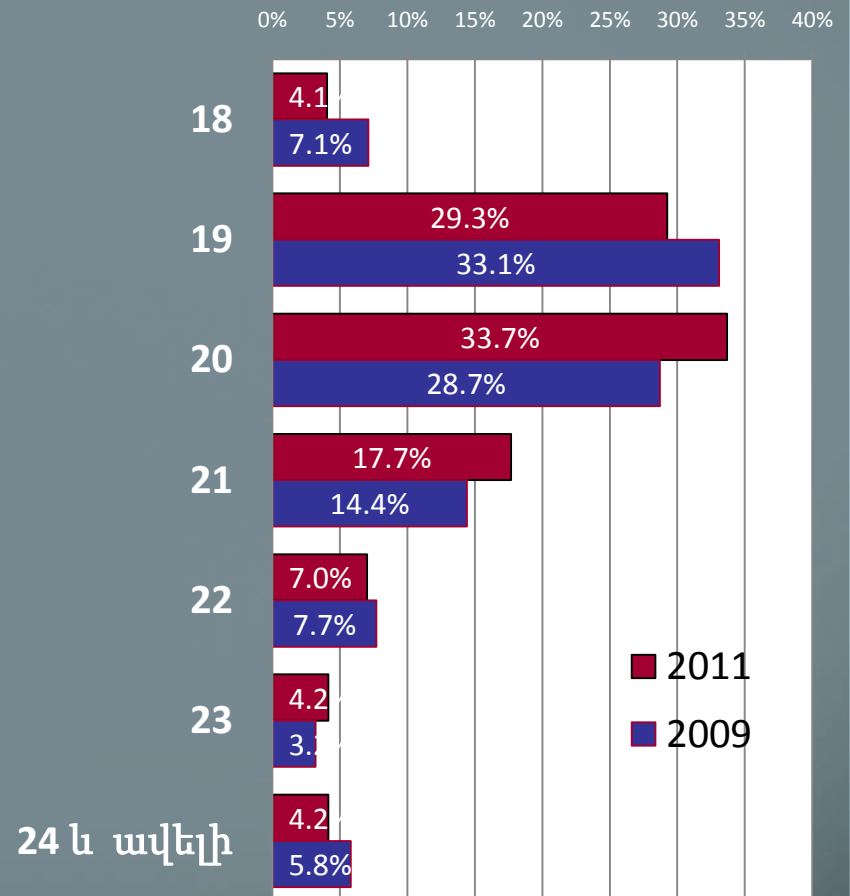

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխում: Մեռ և տարիք

Մեռ

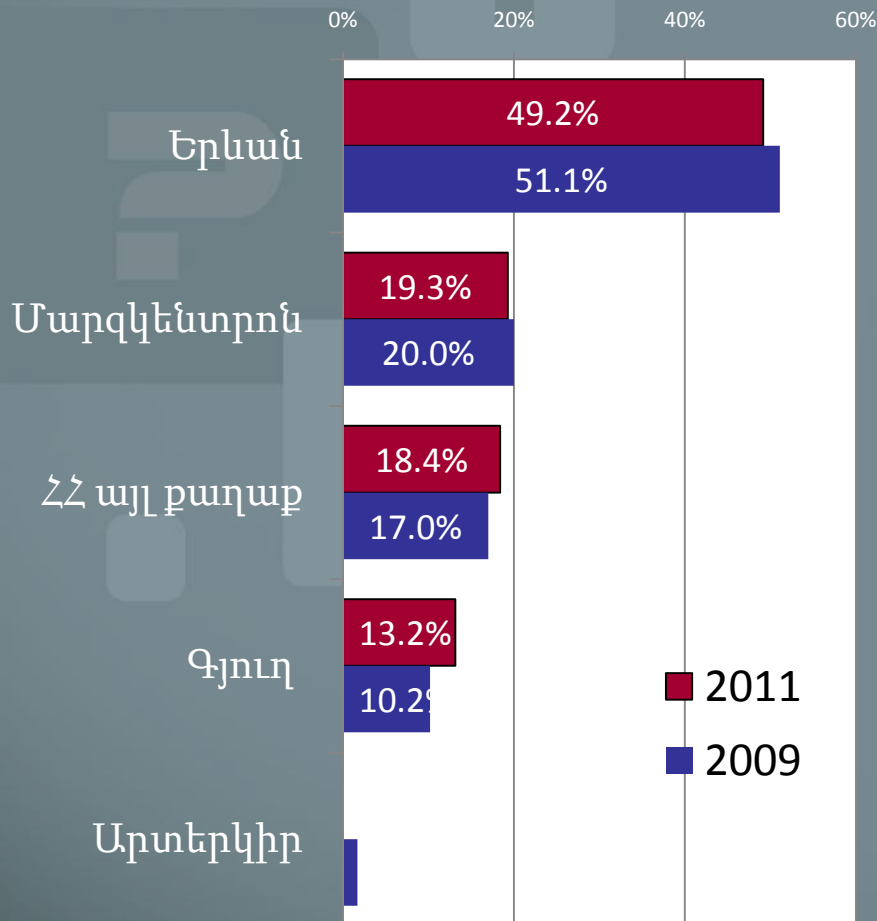

Ուսանողների տարիքային բաշխումը

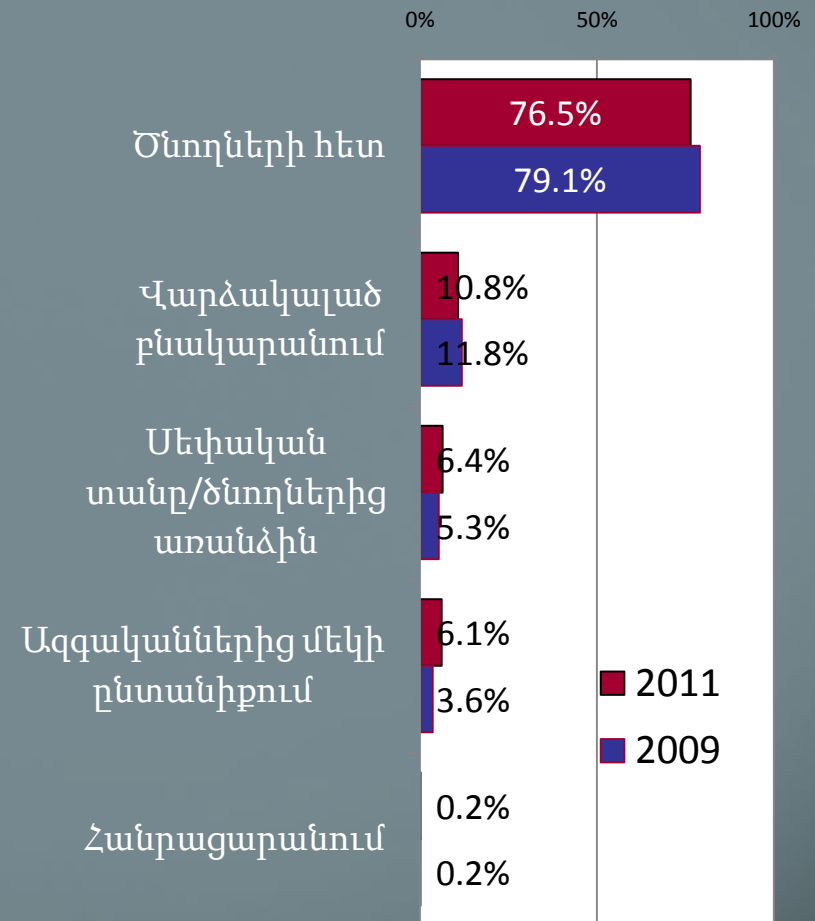

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխում: Գրանցման և բնակության վայրը

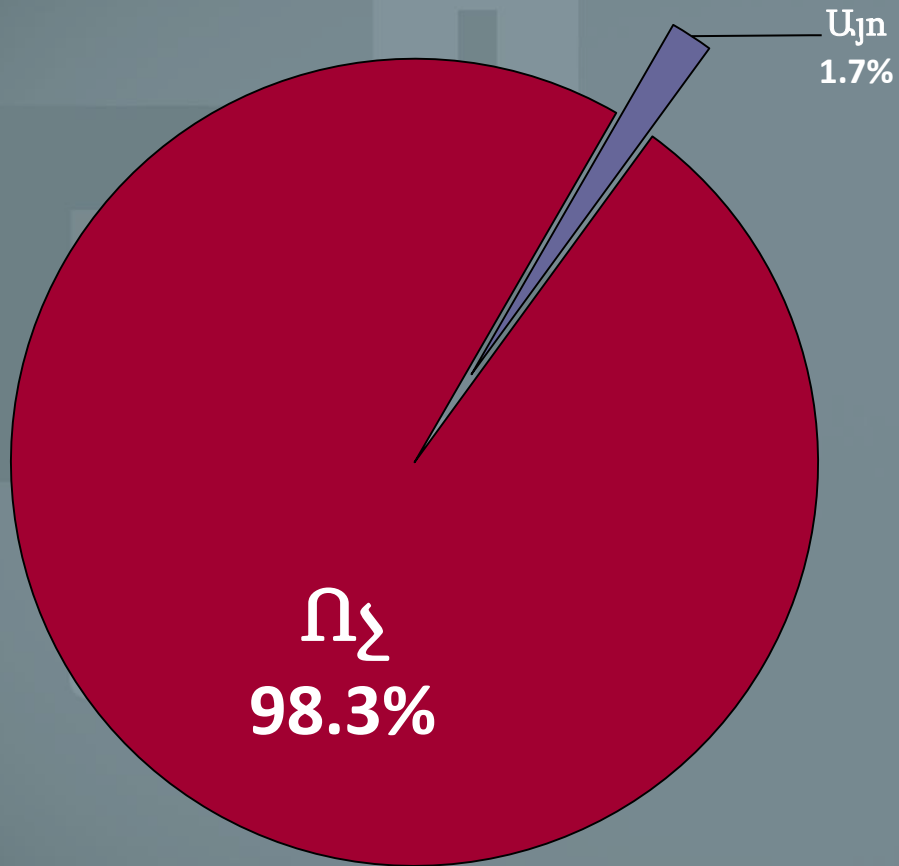
Գրանցման վայրը

Բնակության վայրը սովորելու ընթացքում

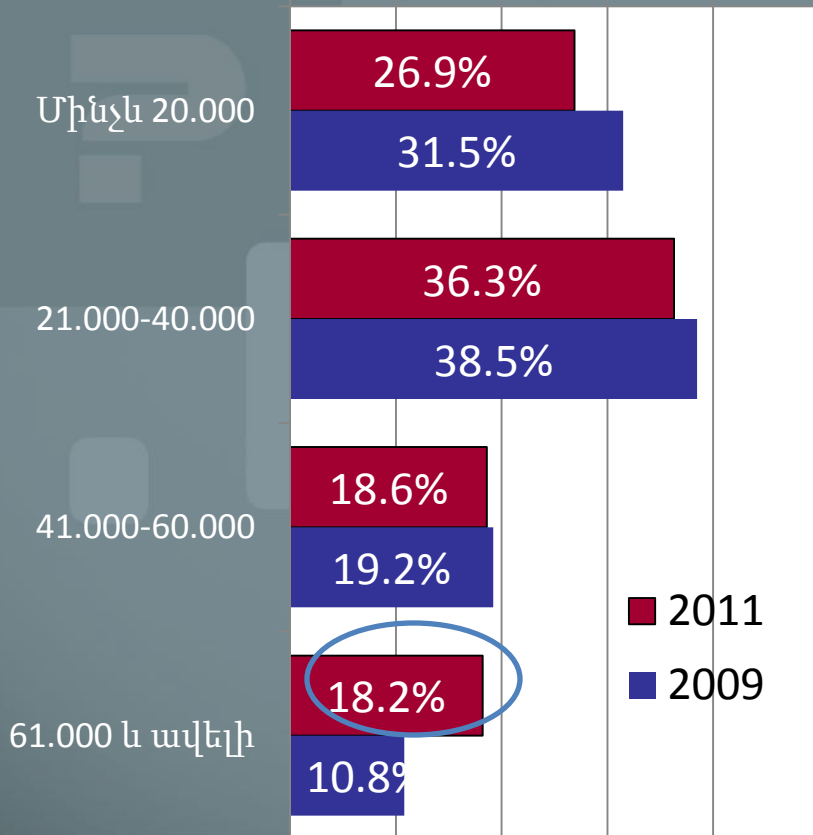
Արտասահմանում սովորած ուսանողների տոկոսը

Հարցվողների ժողովրդագրական բաշխում: Ծախսերը և ծախսերի աղբյուրները

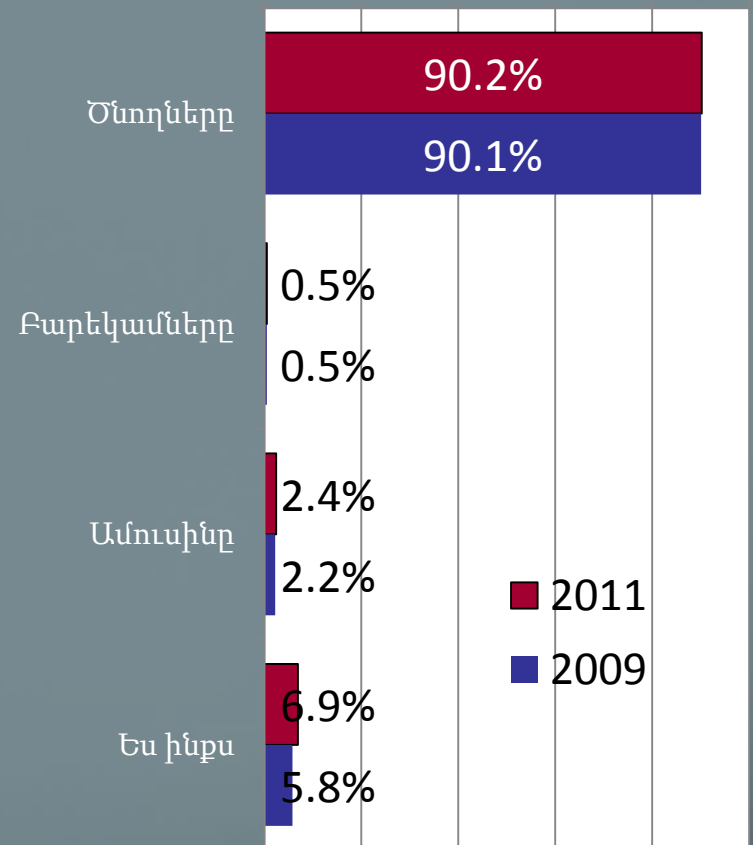
Միջինում մեկ ամսվա ընթացքում ուսման հետ կապված ծախսերը/բացի վարձավճարից/

0% 10% 20% 30% 40% 50%

Ով է հիմնականում հոգում Ձեր ծախսերը...

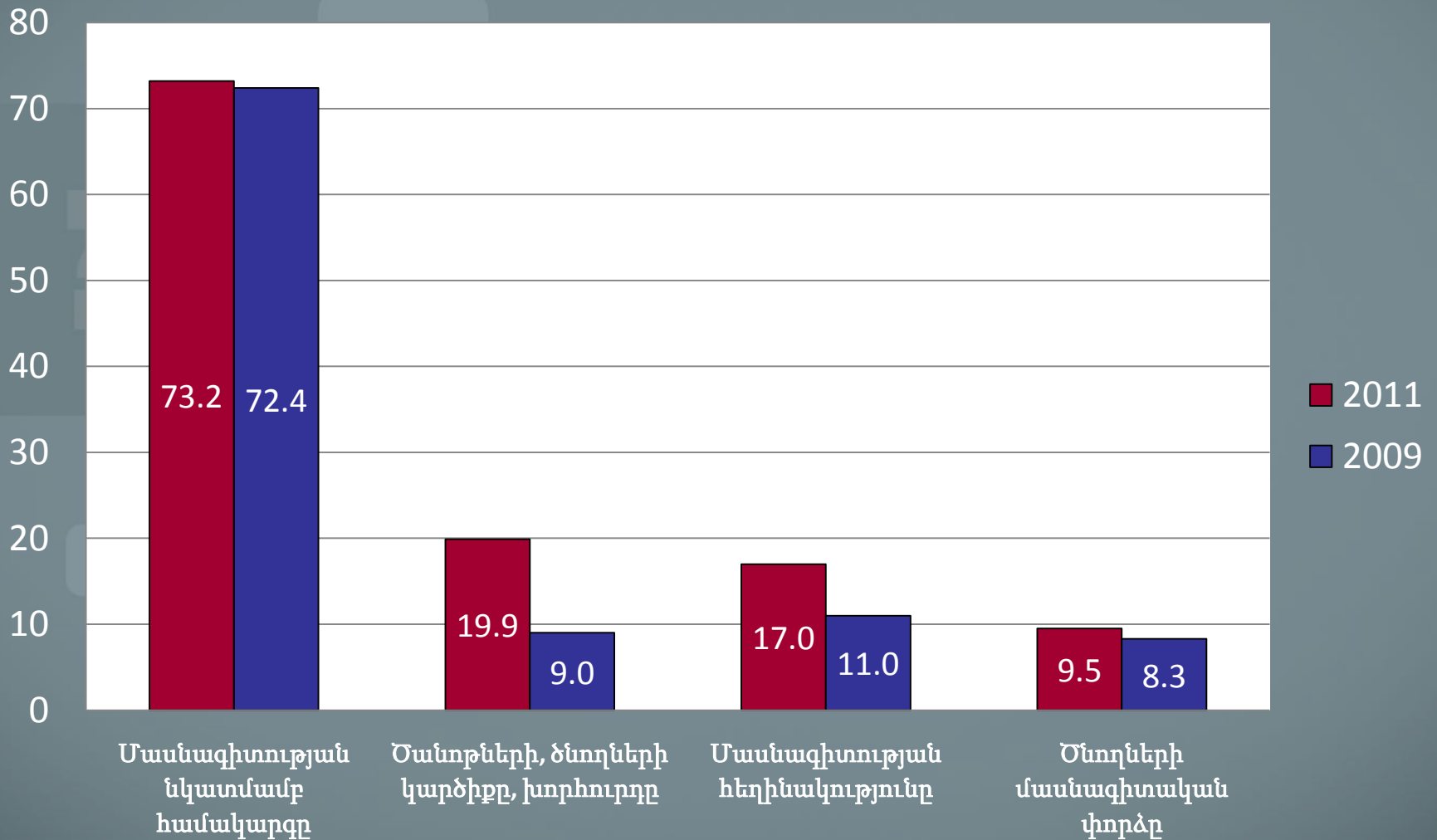
0% 20% 40% 60% 80% 100%

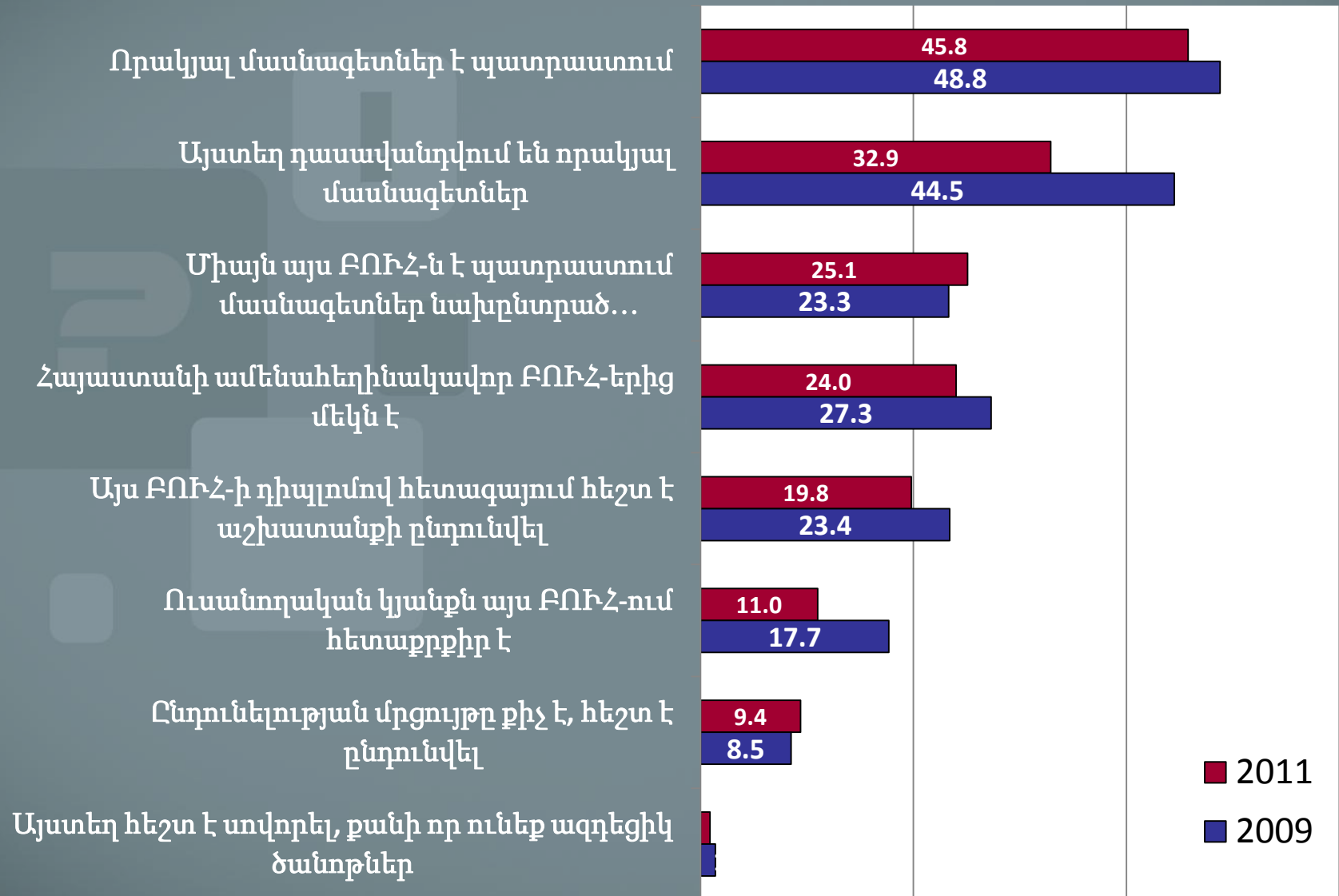
3. Ուսանողների մոտիվացիա

Մասնագիտության ընտրության նշանակալի գործոնները

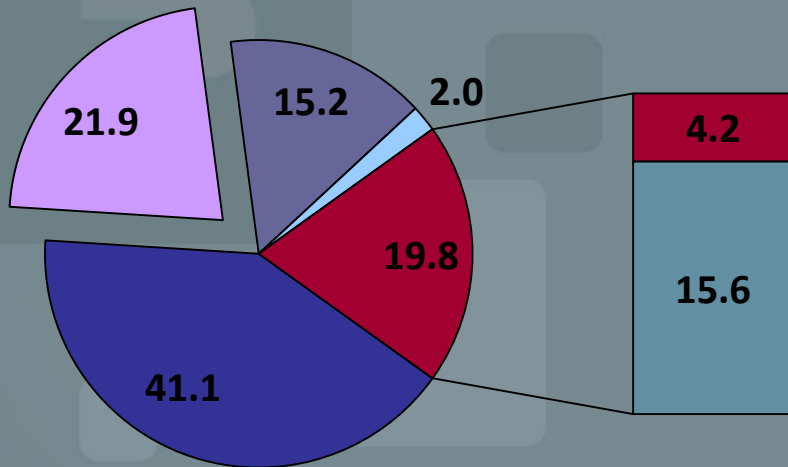

ԲՈՒՀ-ի ընտրության չափանիշները

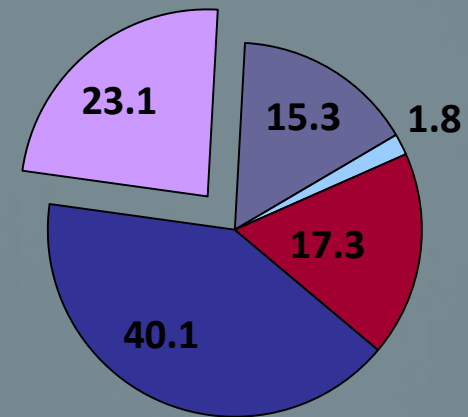
ԲՈՒՀ-ի ընտրության չափանիշները: Այլընտրանքի դեպքում ընտրությունը

ԲՈՒՀ-ի ընտրության չափանիշները 2011

- Ռաբձյալ նույն տեղը
- Որևէ արտասահմանյան բուհ
- նույն բուհի այլ ֆակուլտետ
- ընդհանրապես չէի ընդունվի
- Այլ բուհ
- Այլ կոնկրետ բուհ

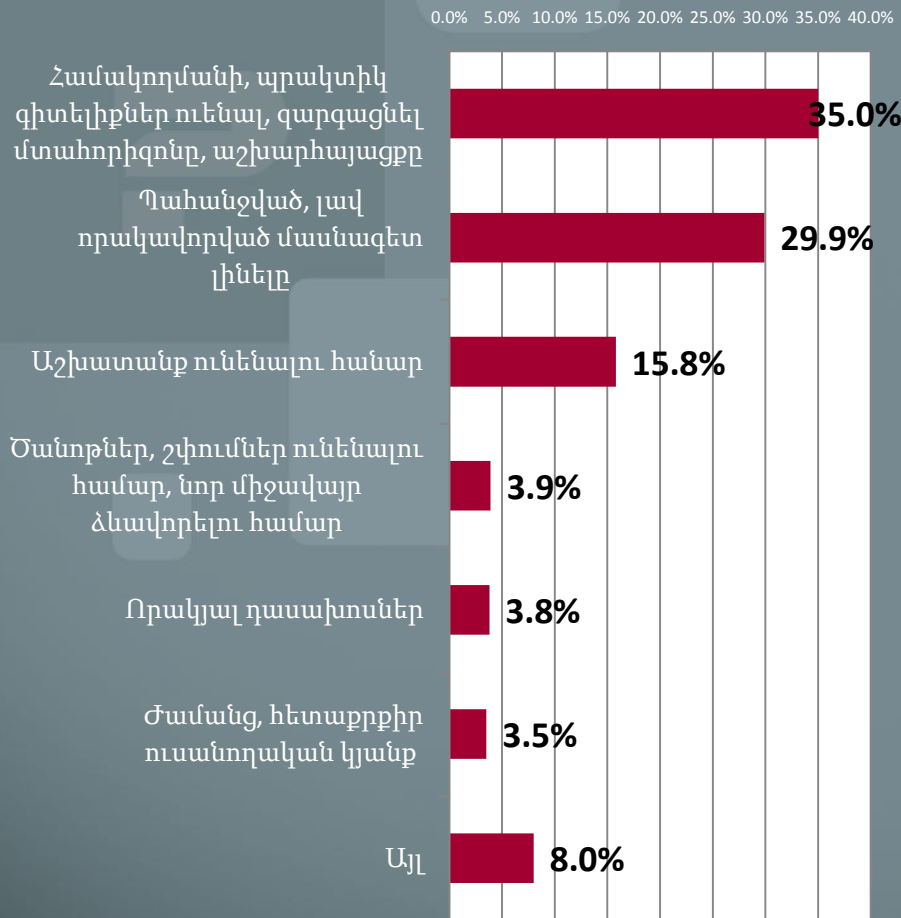
ԲՈՒՀ-ի ընտրության չափանիշները 2009

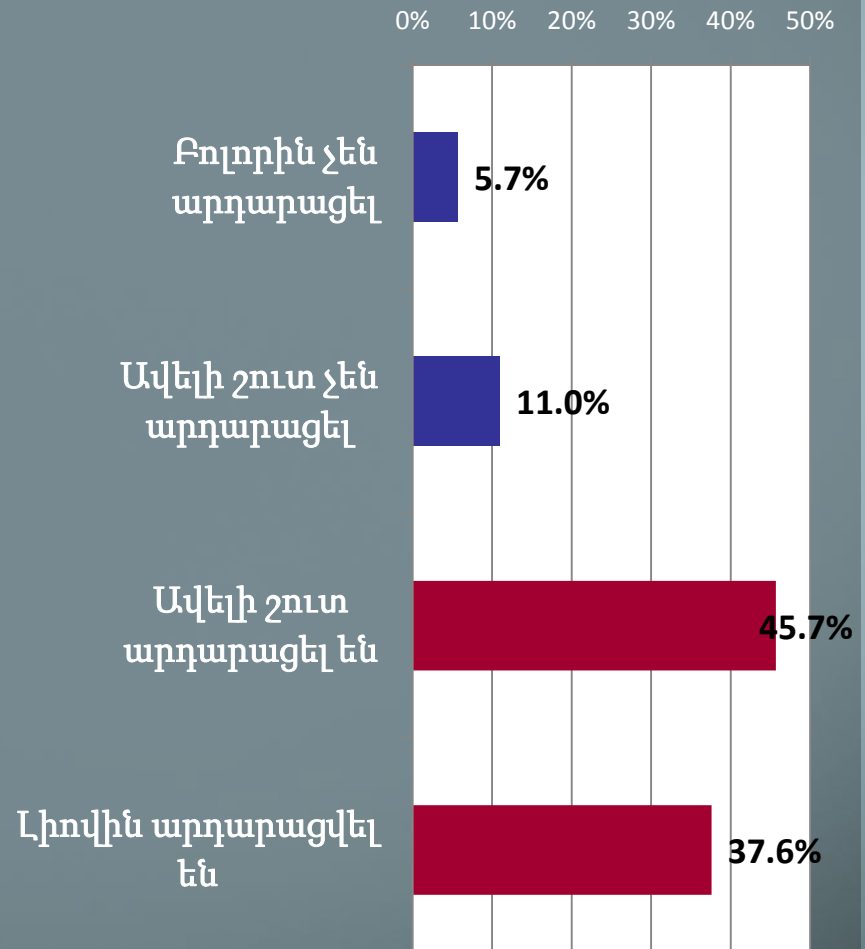
- Ռաբձյալ նույն տեղը
- Որևէ արտասահմանյան բուհ
- նույն բուհի այլ ֆակուլտետ
- ընդհանրապես չէի ընդունվի
- Այլ բուհ

Ուսանողների ակնկալիքները

Ուսանողների ակնկալիքները ԲՈՒՀ-ից

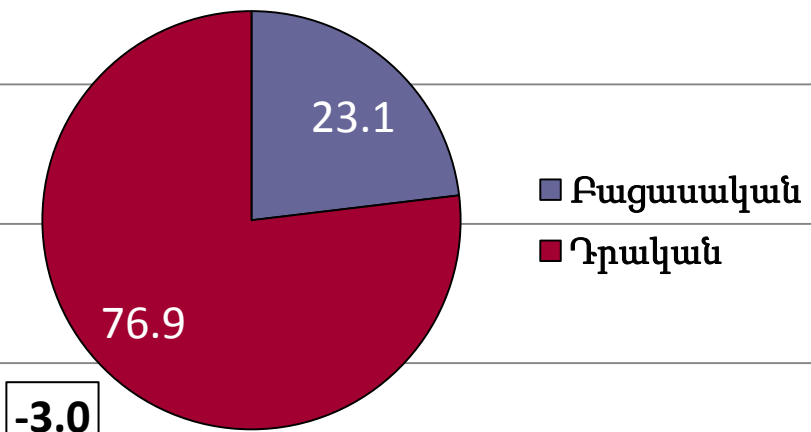

Ուսանողների ակնկալիքների իրականացման մակարդակը

Մասնագիտությամբ աշխատելու հավանականության գնահատականը 1-10 սանդղակով

Դրական և բացասական պատասխանների հարաբերակցությունը

-3.0

հավանական չէ

2
-1.8

3
-2.4

4
-3.6

5
-12.4

Միջին գնահատականը՝ 7.26

8.1

6

13.3

7

23.1

8

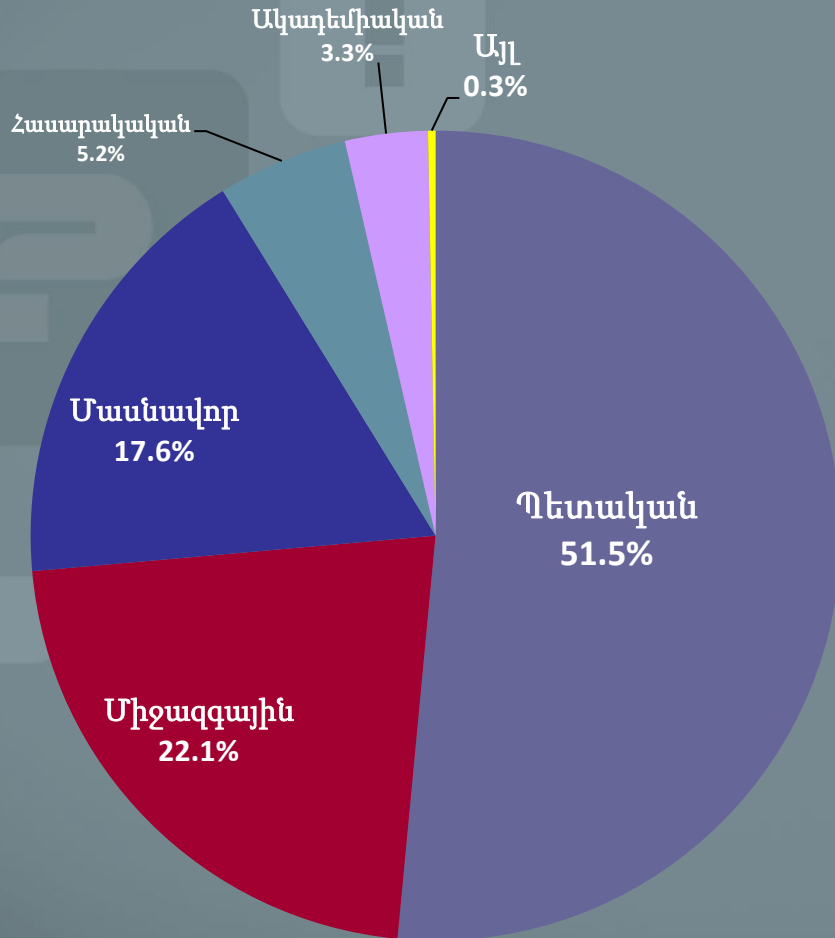
14.1

9

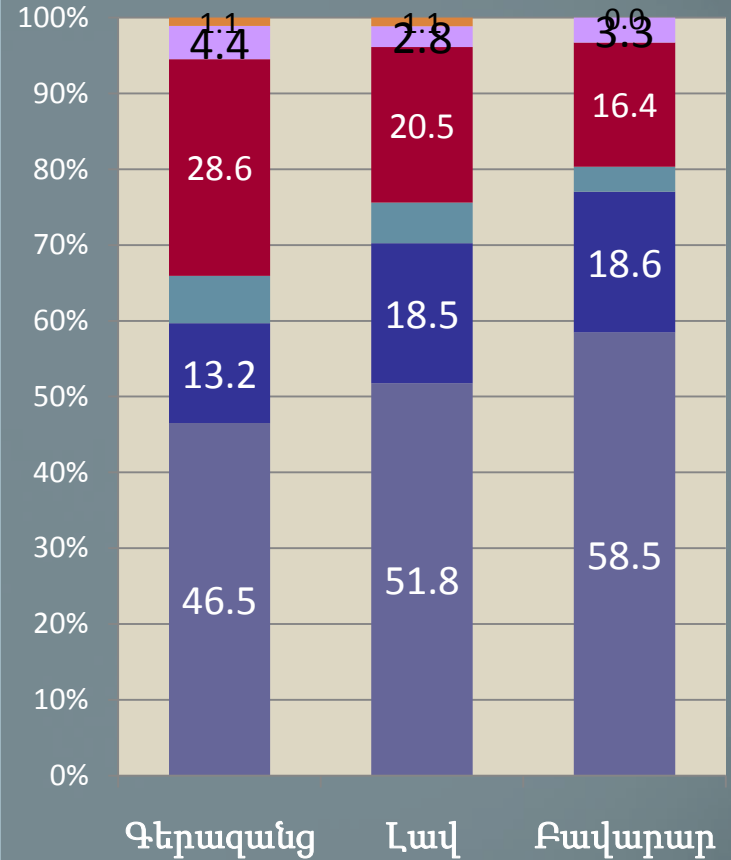
18.3

հավանական է

Աշխատանքի անցնելու նախընտրելի ոլորտը

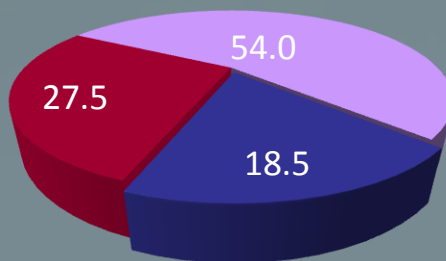

Աշխատանքի անցնելու նախընտրելի ոլորտը և առաջադիմությունը

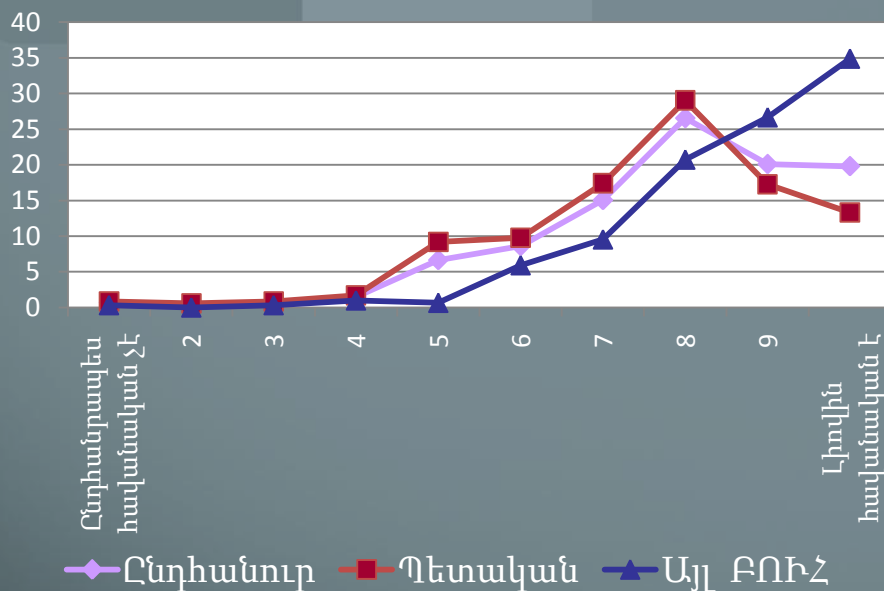
- Պետական
- Մասնավոր
- Հասարակական
- Միջազգային
- Ակադեմիական
- ԱՅԼ

Ուսանողի կողմից սեփական առաջադիմության գնահատականը

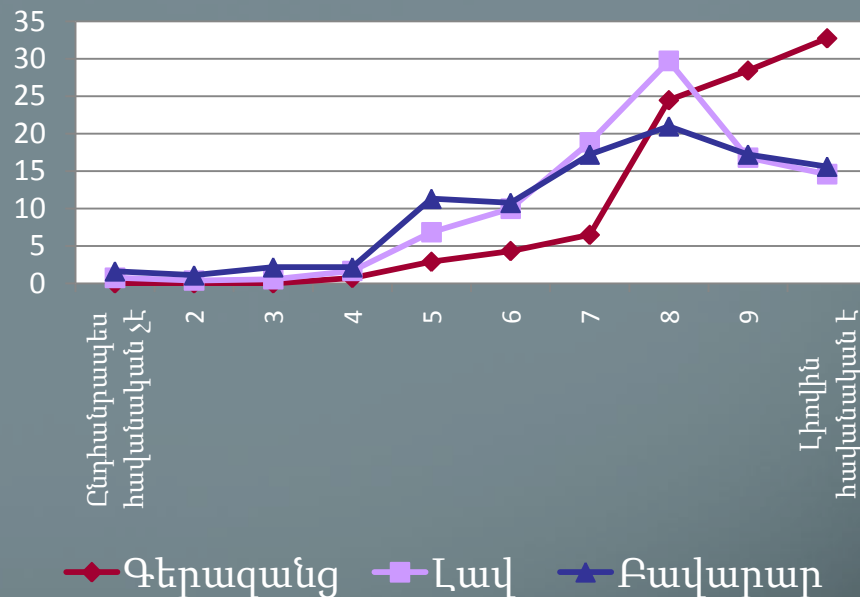

- Գերազանց
- Լավ
- Բավարար

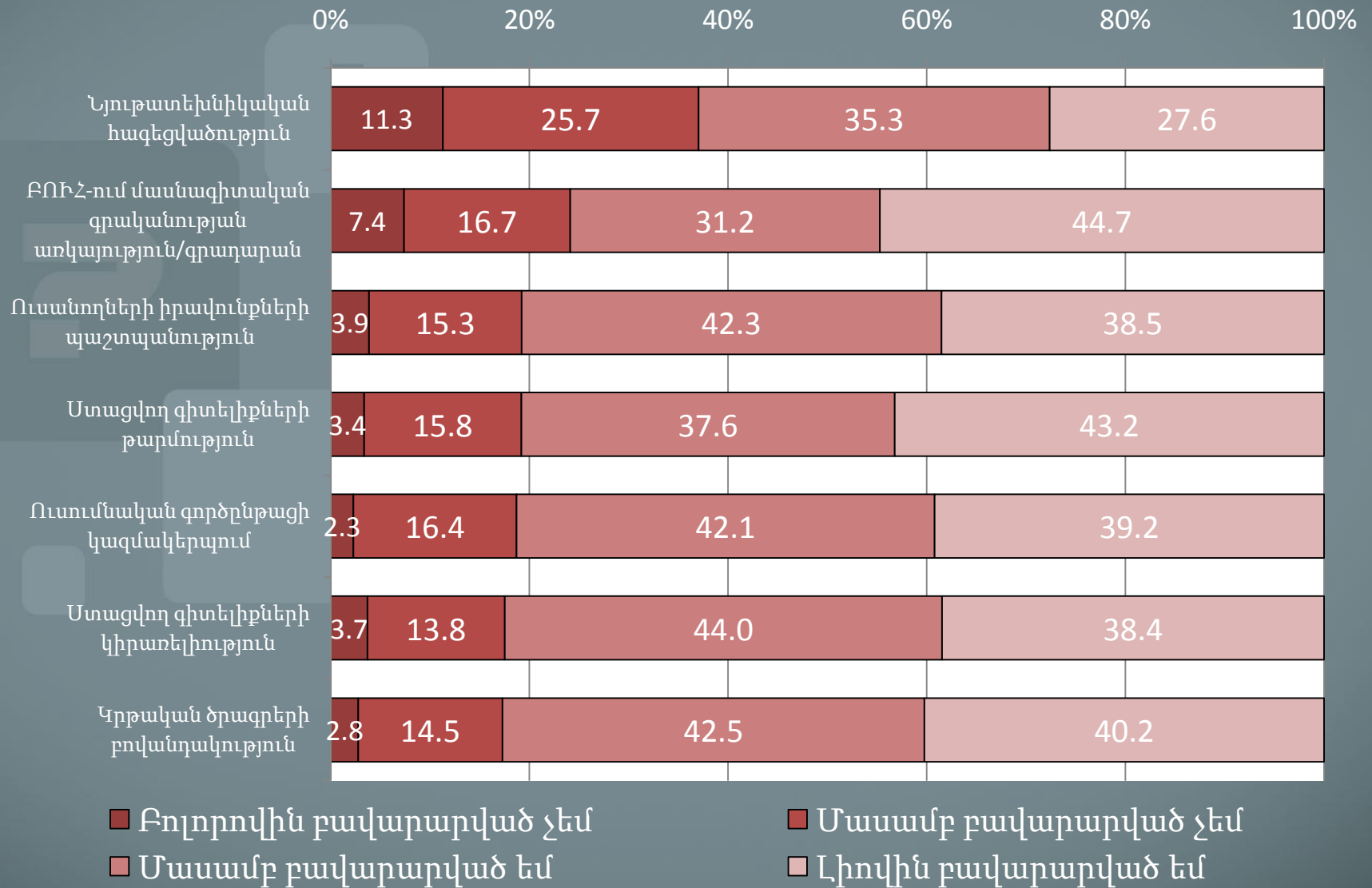
ԲՈՒՀ-ի կարգավիճակը և “կրթությունը բերում է հաջողության” դրույթի հավանական համարելու աստիճանը

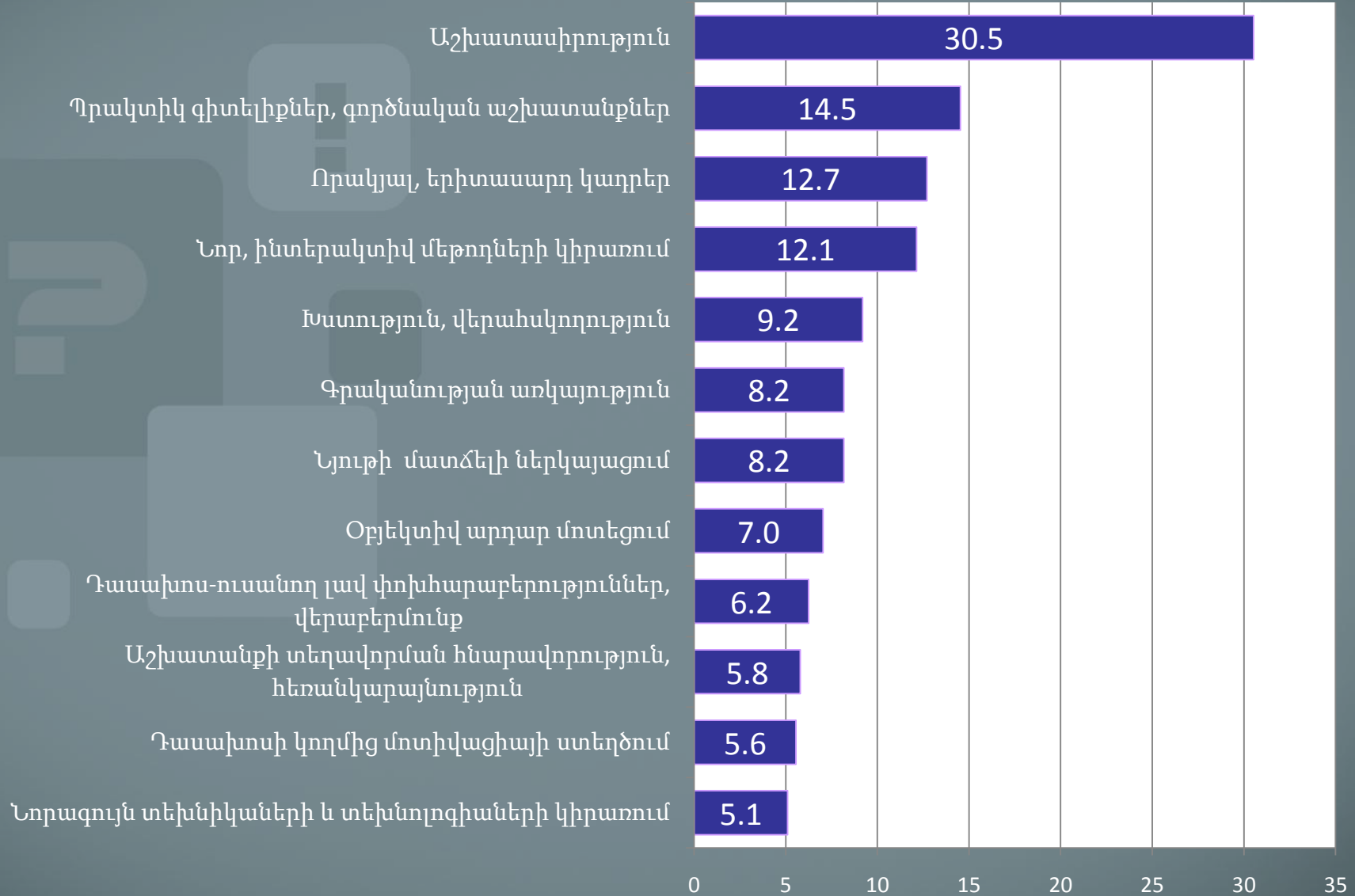
Ուսանողի առաջադիմությունը և “կրթությունը բերում է հաջողության” դրույթի հավանական համարելու աստիճանը

Բավարարվածությունը ԲՈՒՀ-ի բնութագրիչներից

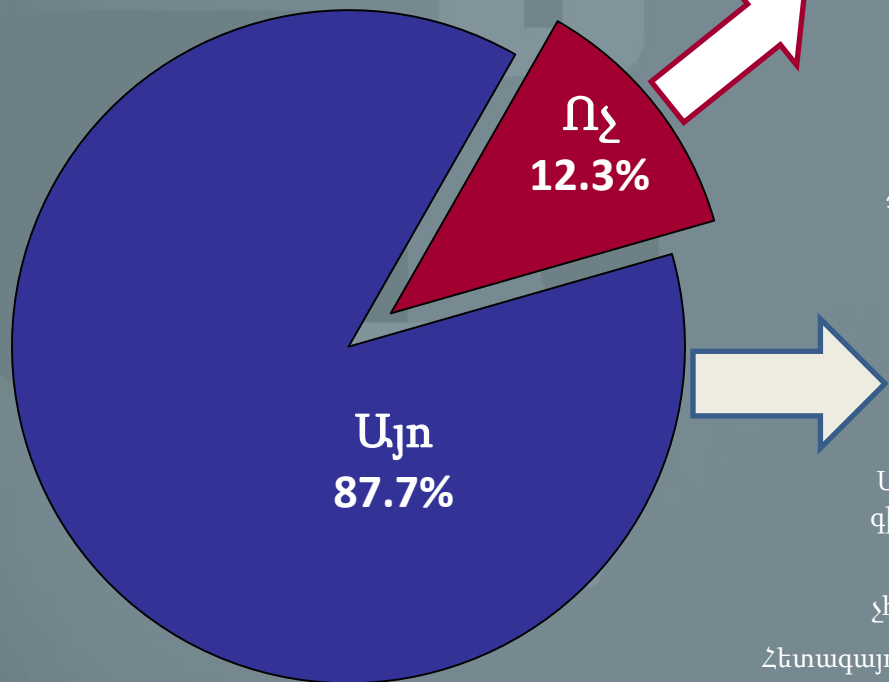
Պայմանները, որոնց դեպքում ուսանողների առաջադիմությունը կբարձրանա: (Առավելագույն 12)

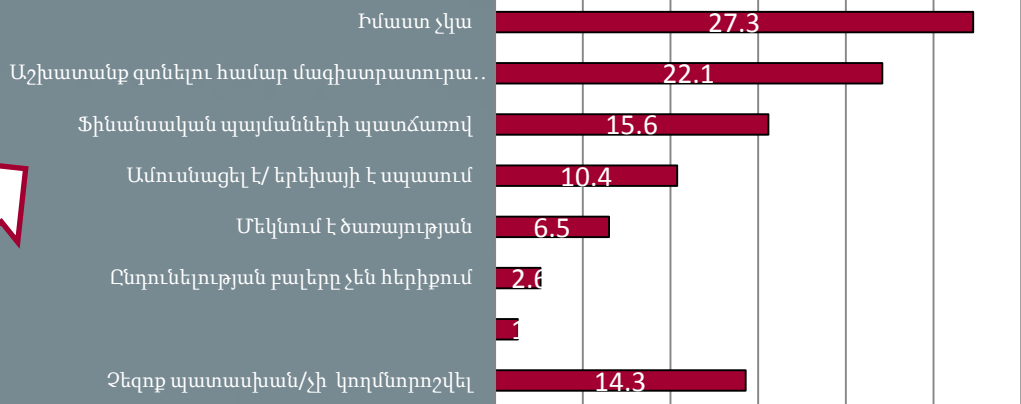
4. Մագիստրատուրա

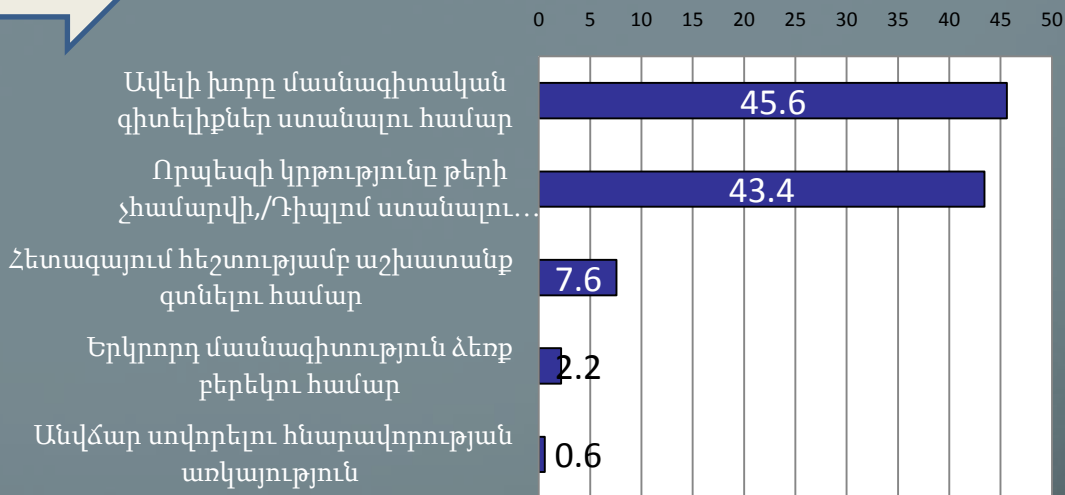
Պատրաստվում եք արդյոք ուսումը շարունակել մագիստրատուրայում

Մագիստրատուրայում ուսումը շարունակել չպատրաստվող ուսանողների դրդապատճառները

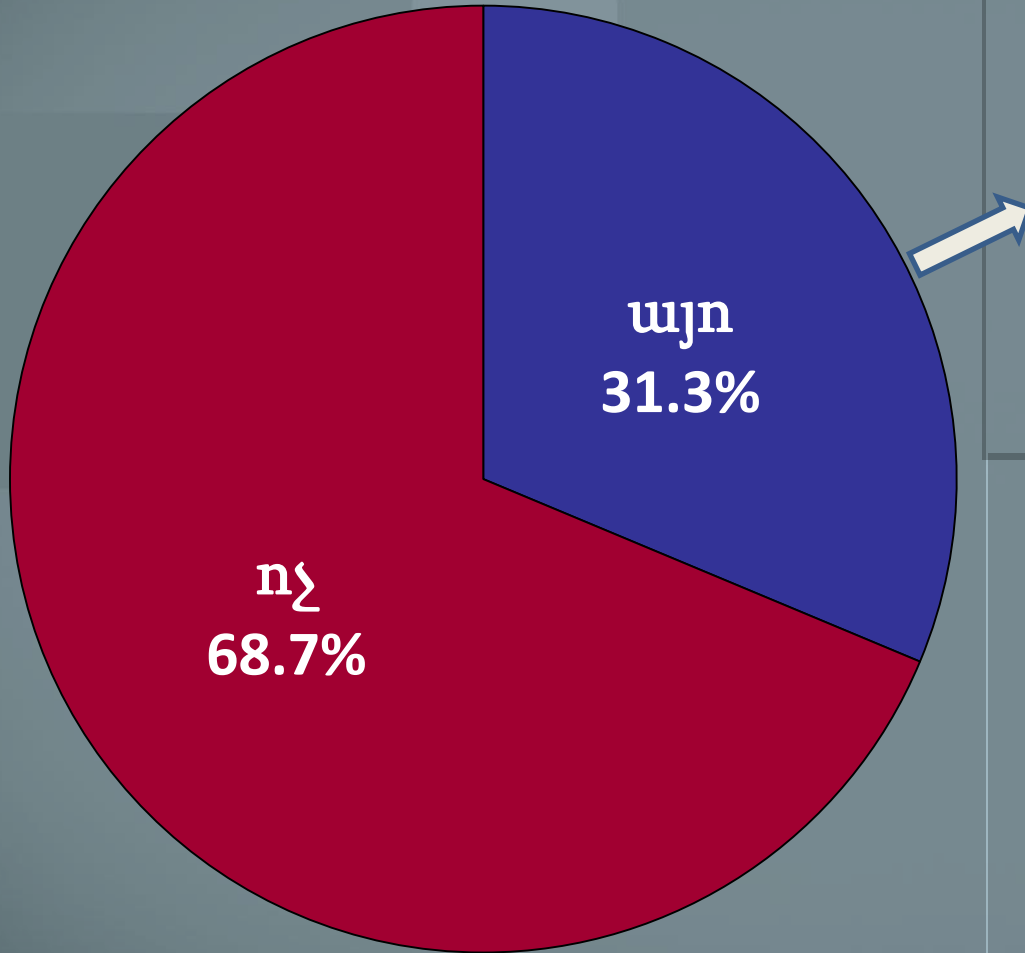

Մագիստրատուրայում ուսումը շարունակել պատրաստվող ուսանողների դրդապատճառները

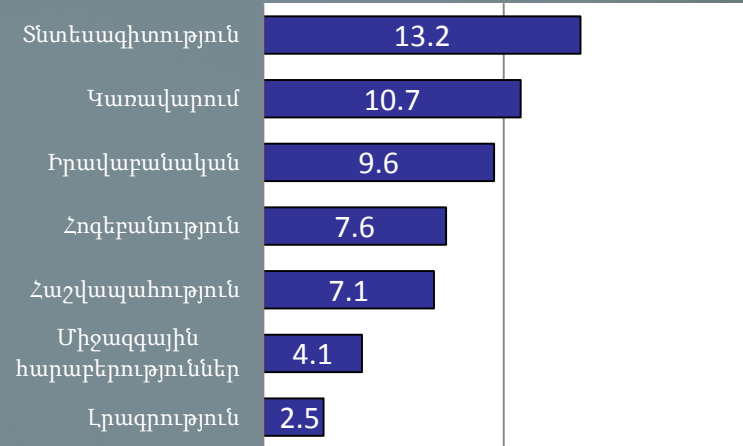

Մասնագիտացումը մագիստրատուրայում

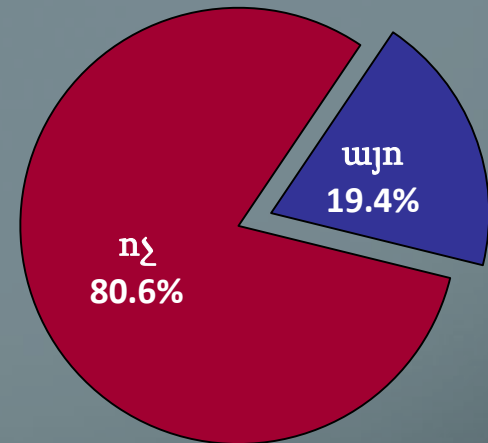
Փոխելու եք արդյոք Ձեր մասնագիտացումը մագիստրատուրայում

Նախընտրելի մասնագիտացումները (Առավելագույն 7)

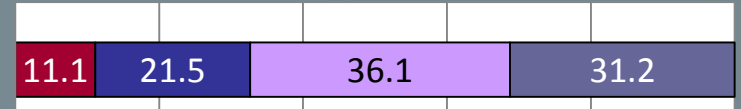
Փոխել եք արդյոք Ձեր մասնագիտացումը մագիստրատուրայում

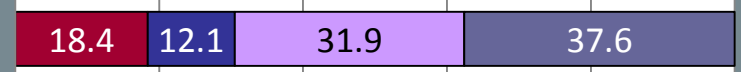
Մագիստրատուրայի բնութագրիչների գնահատականը

0% 20% 40% 60% 80% 100%

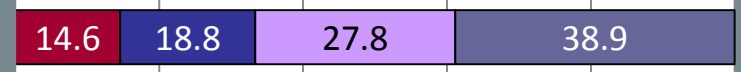
Ուսումնական ծրագրերը որակապես տարբերվում են բակալավրիատի ծրագրերից

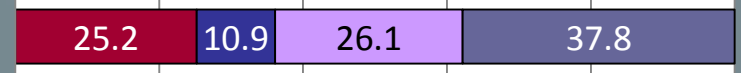
Դասավանդում են առավել որակյալ մասնագետներ

Սովորում են ավելի ինտելիգենտ ուսանողներ

Ավելի քիչ է կոռումպացված քան բակալավրիատը

Ավելի խորը մասնագիտական գիտելիքներ է տալիս

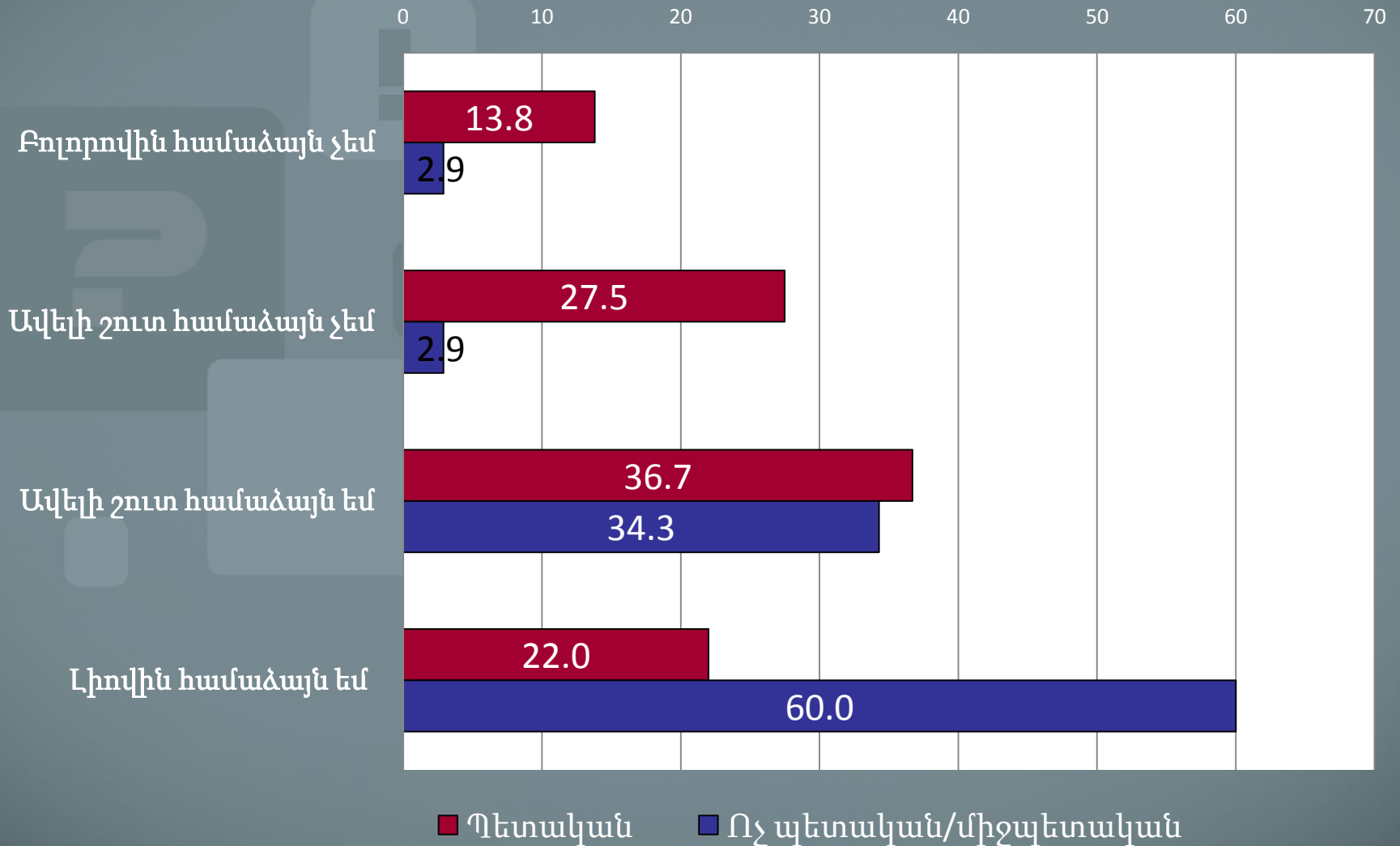
Դիպլոմով աշխատանք գտնելը հեշտ է

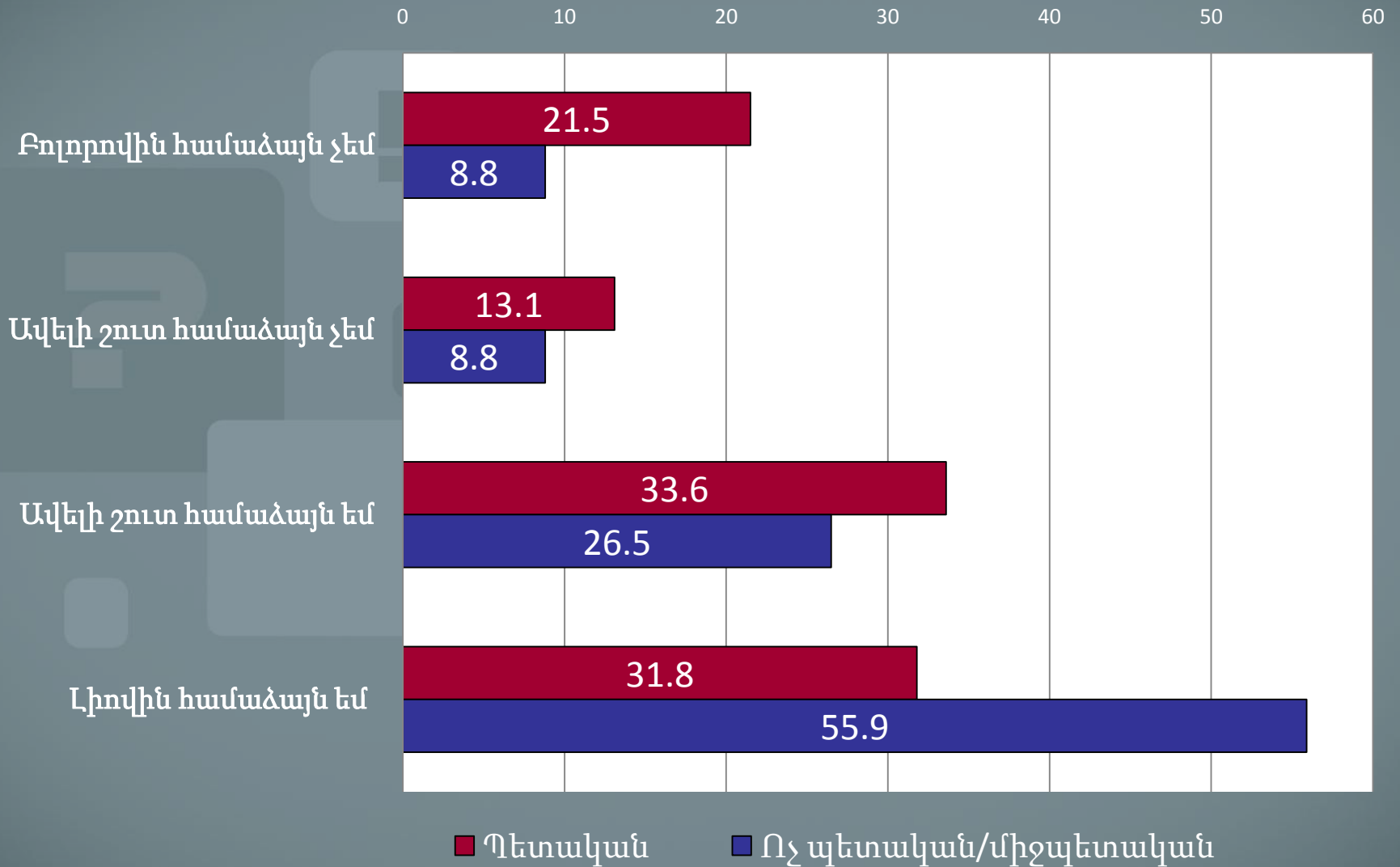
- Բոլորովին համաձայն չեմ
- Ավելի շատ համաձայն եմ

- Ավելի շուտ համաձայն չեմ
- Լիովին համաձայն եմ

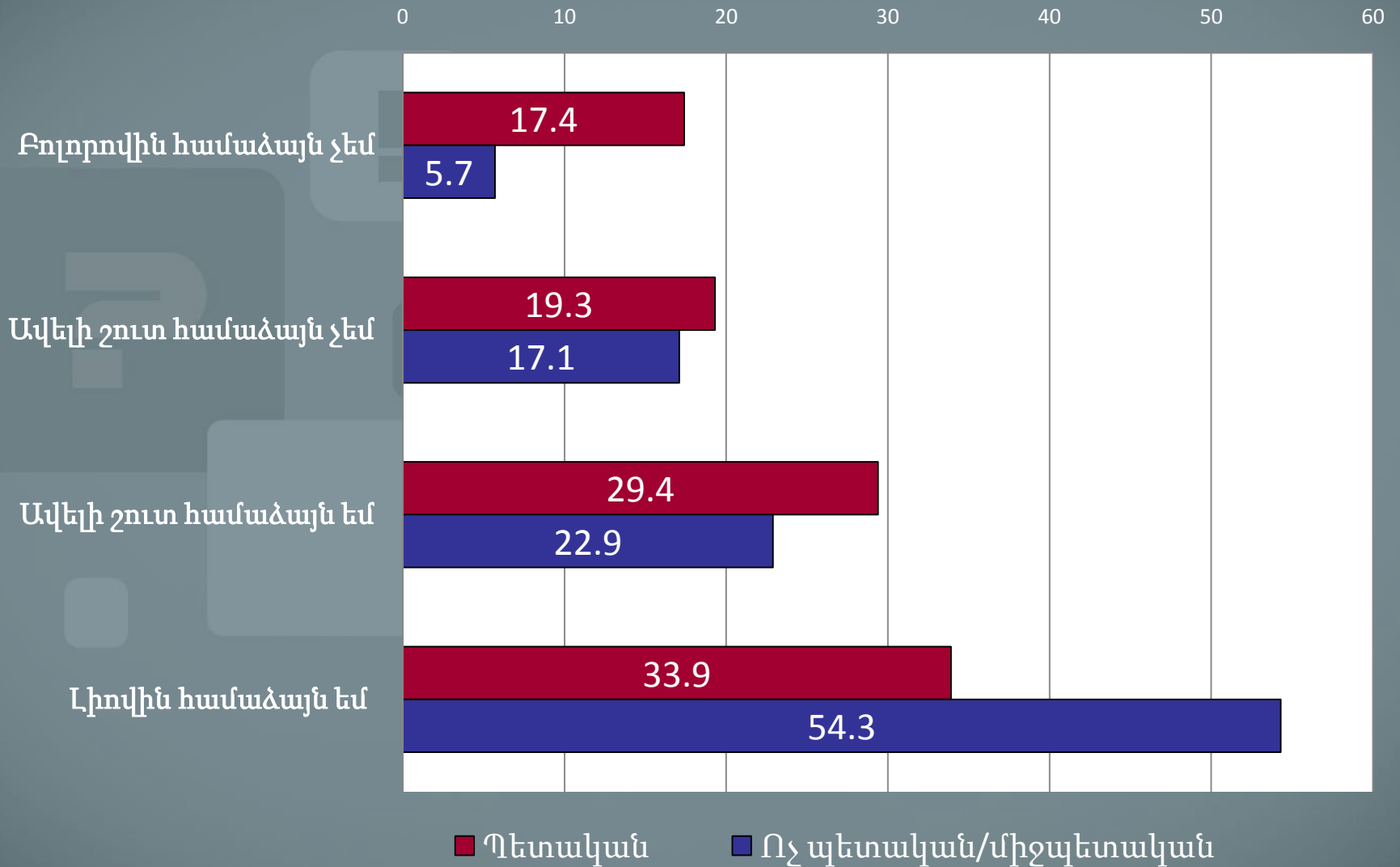
Ուսումնական ծրագրերը որակապես տարբերվում են բակալավրիատի ծրագրերից

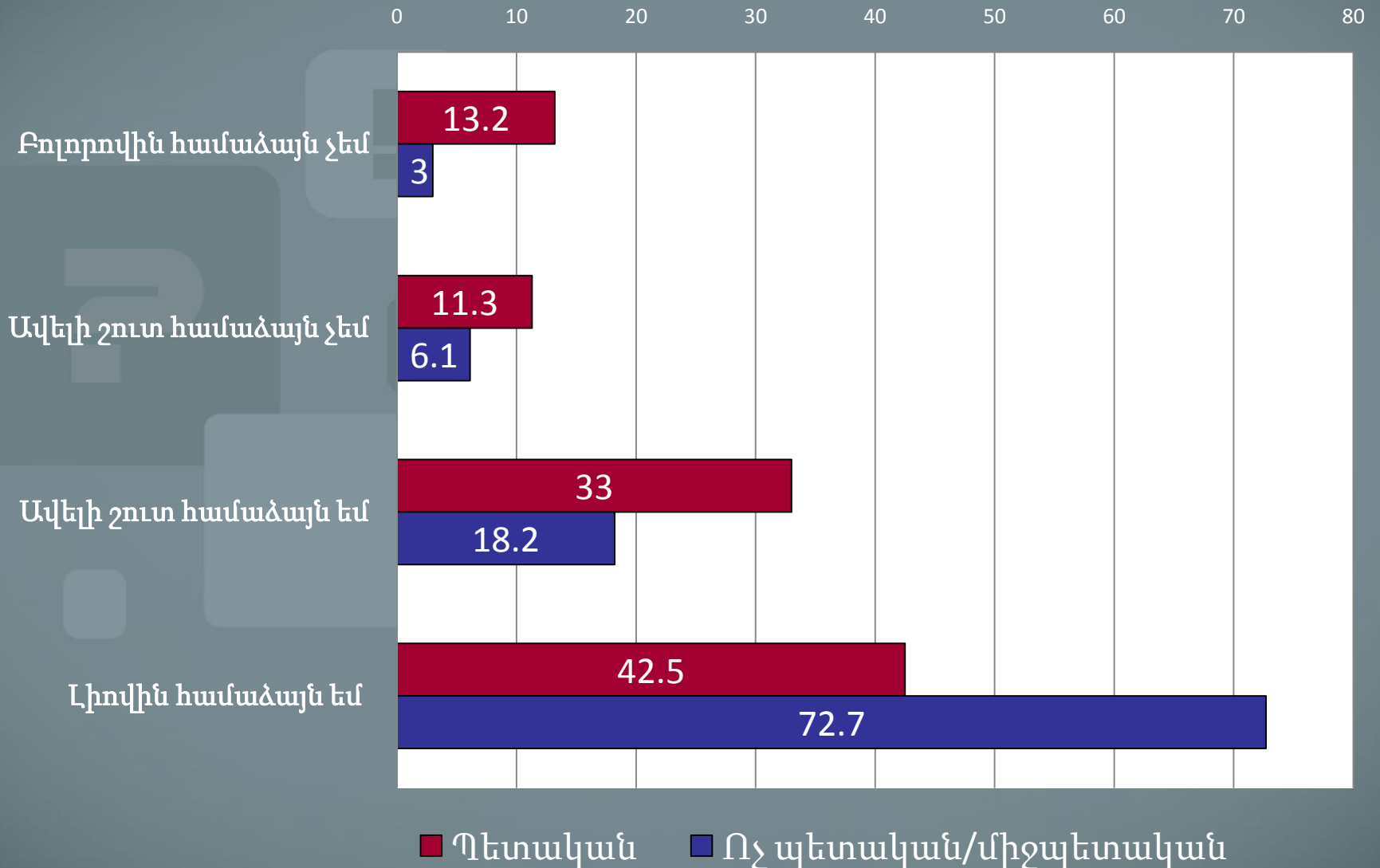
Դասավանդում են ավելի որակյալ մասնագետներ

Մովորում են ավելի խելացի ուսանողներ

Դիպլոմով աշխատանք գտնելը հեշտ է

Մագիստրատուրա (1)

Դասախոսների զգալի մասի կարծիքով մագիստրատուրայի և բակալավրիատի առարկաների բովանդակության և կառուցվածքի մեջ **չկա նշանակալի տարբերություններ**, որը ուսանողների մոտ առաջացնում է մոտիվացիայի պակաս:

Ես կարծում եմ, որ երկաստիճան համակարգն է թերություն, քանի որ մագիստրատուրայում կրկնվում են բակալավրիատի առարկաները, և այդ պատճառով ուսանողների մոտ հիասթափություն է առաջանում, որն էլ հանգեցնում է ուսուցումը շարունակել չցանկանալուն: Առարկաների անվանումները փոփոխվում են, բայց դրանց բովանդակային մասը մնում է նույնը:

Մագիստրատուրայում փաստացիորեն բացակայում կամ սակավ են նոր մոտեցումները, թե հասարակական և բնագիտական **առարկաները վերանվանվում են** բայց բովանդակությունը մնում է նույնը:

Եթե պիտի դասավանդեն նույն դասախոսները, եթե մոտեցումների մեջ ոչ մի փոփոխություն չպիտի լինի, այսինքն՝ պիտի լինի նույն թղթից կարդալու համակարգը, նույն սեմինարները, դրանք կտարբերվեն միայն անուններով,

Մագիստրատուրա (2)

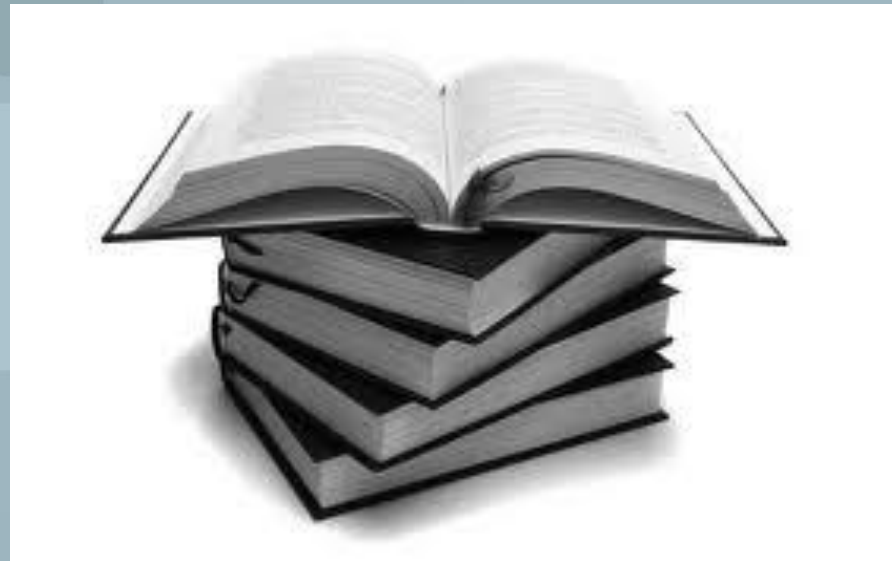
Միագիստարտուրան դիտարկվում է որպես նախկին սովետական համակարգի 5 ամյա կրթությանը համաժեք, իսկ բակալավրիատը որպես «թերի բարձրագույն»... Այս ստերիոտիպային պատկերացումը տարածված է ինչպես ուսանողների այնպես էլ դասախոսների մոտ, արդյունքում «բակալավրիատի» ինստիտուտը թերագնահատվում է և ստորադասվում է նախկին հորհրդային բարձրագույն կրթական համակարգին:

Մագիստրատուրան փաստացի նախկին մեր դիպլոմն է...

Դասախոսների զգալի մասը դեռևս պատրաստ չէ նոր փոփոխություններին: Բոլոնիան համակարգը ըստ նրանց բերում է **բյուրոկրատիզացիայի աստիճանի կտրուկ աճի**: Միևնույն ժամանակ բարձր գնահատելով արտասահմանյան փորձի ներդրումը, դասախոսների զգալի մասը այնուամենայնիվ օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ պատճառներով դեռևս խորթ են համարում նորամուծությունները՝ հասկապես գնահատման նոր համակարգի ներմուծումը, որի արդյունքում **նվազում է դասախոսի ազդեցությունը և դերը**:

Դասախոսների մոտ միայն տեխնիկական աշխատանքների շատացումն է խնդիր, քանի որ այնքան են շատացել փասթաթղթերը, որ վերջինս ստիպված է անընդհատ դրանով զբաղվել՝ սահմանափակելով իր վրա աշխատելու ժամանակը:

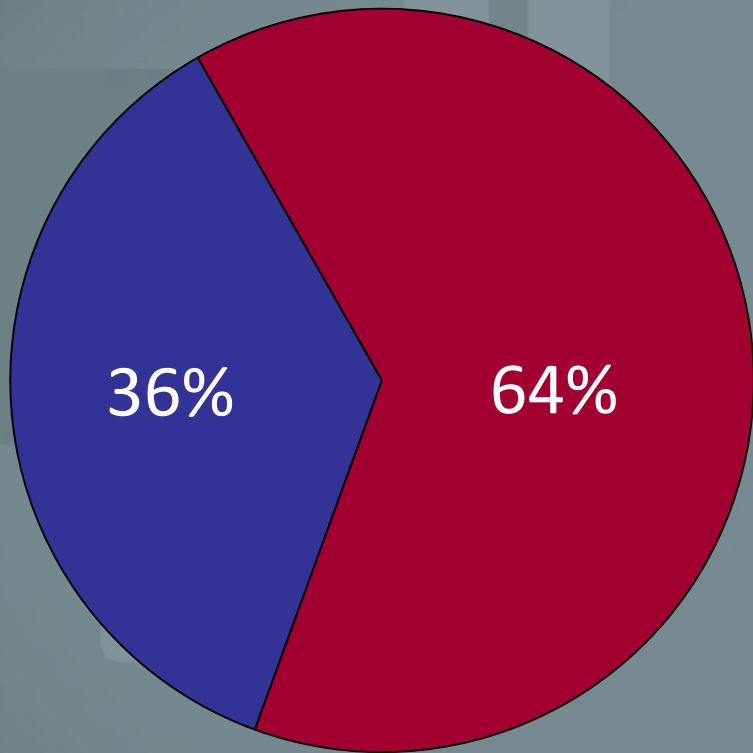
5. Ուսումնական գործընթաց

Որակյալ բարձրագույն կրթության բնութագրիչները ըստ ուսանողների

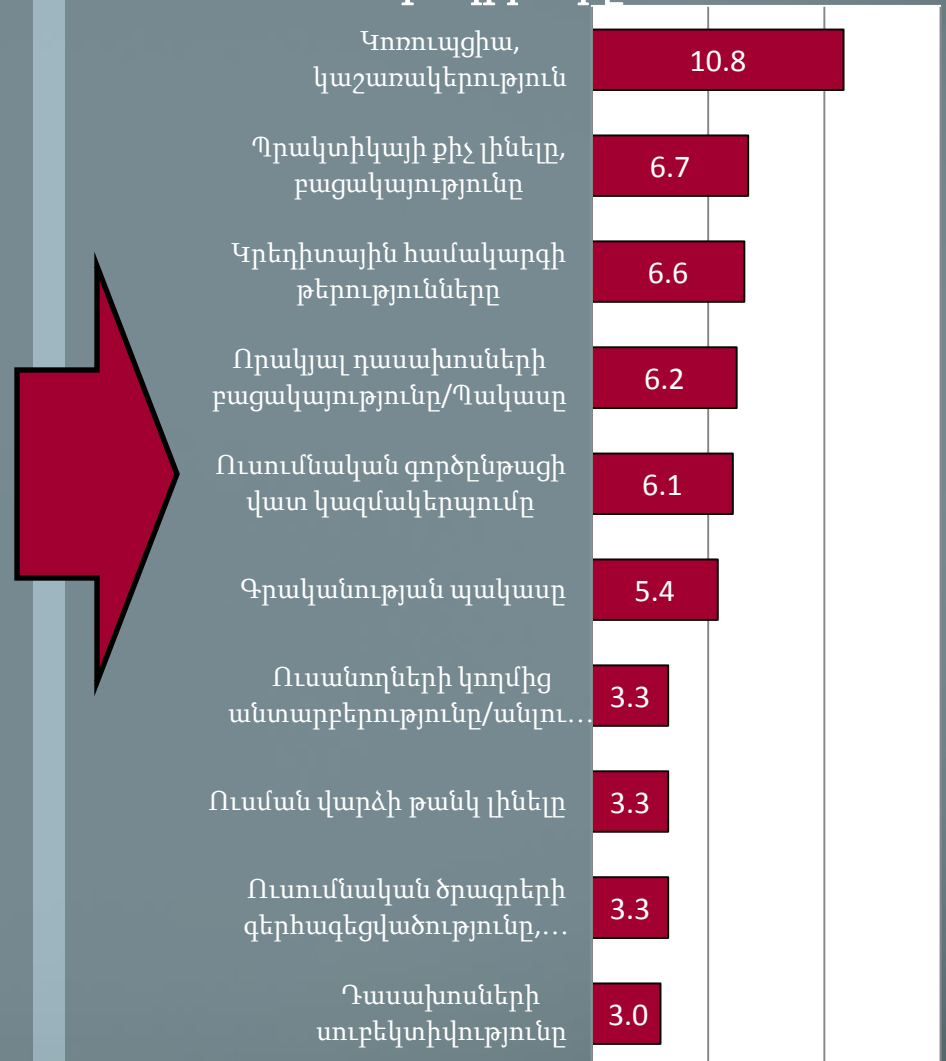

Ուսումնական գործընթացի հետ կապված խնդիրների առկայությունը

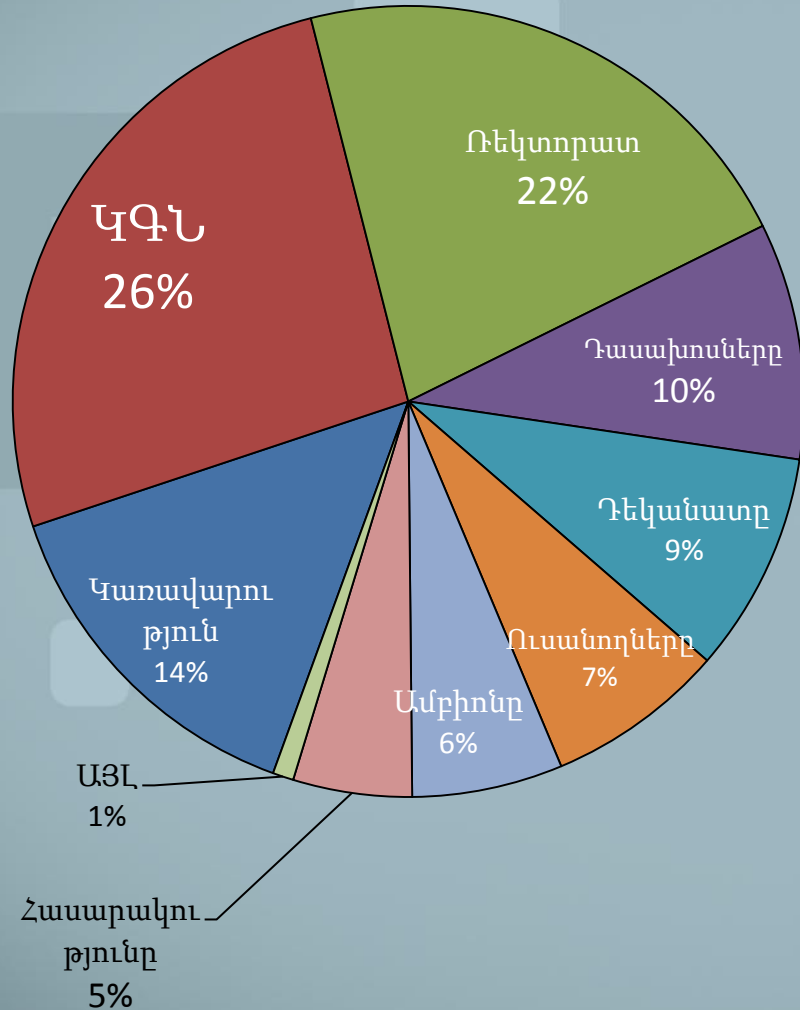

■ Խնդիրներ չկան ■ Խնդիրներ կան

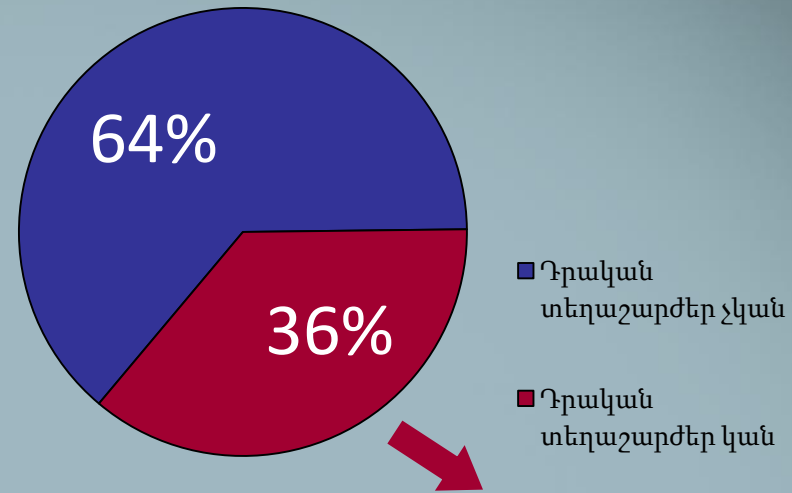
Ուսումնական գործընթացի հետ կապված առավել մտահոգիչ խնդիրները

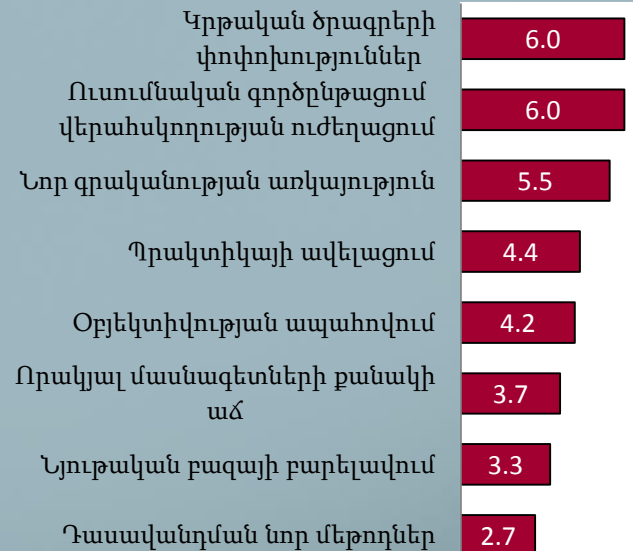
Ուսումնական գործընթացի հետ կապված խնդիրների պատասխանատուները

Դրական տեղաշարժերի առկայությունը

Ուսումնական գործընթացի հետ կապված Դրական տեղաշարժերը (Առավելագույն 8)

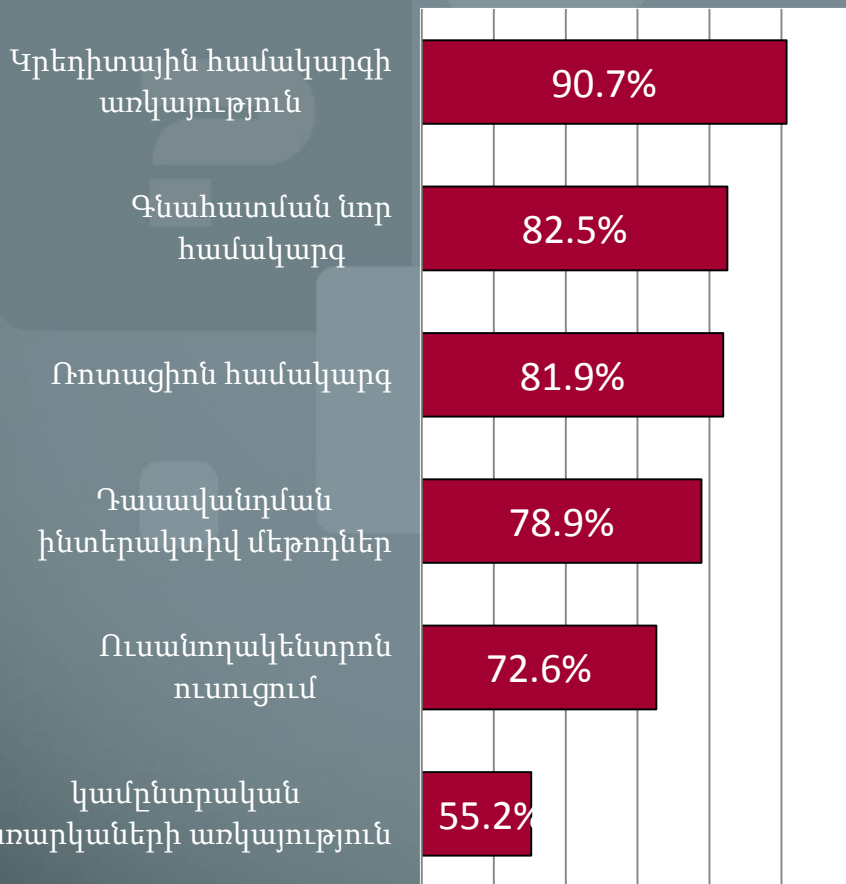
6.Բոլոնիայի կրթական համակարգ

Բոլոնիայի համակարգի նորամուծությունների առկայությունը և արդյունավետությունը

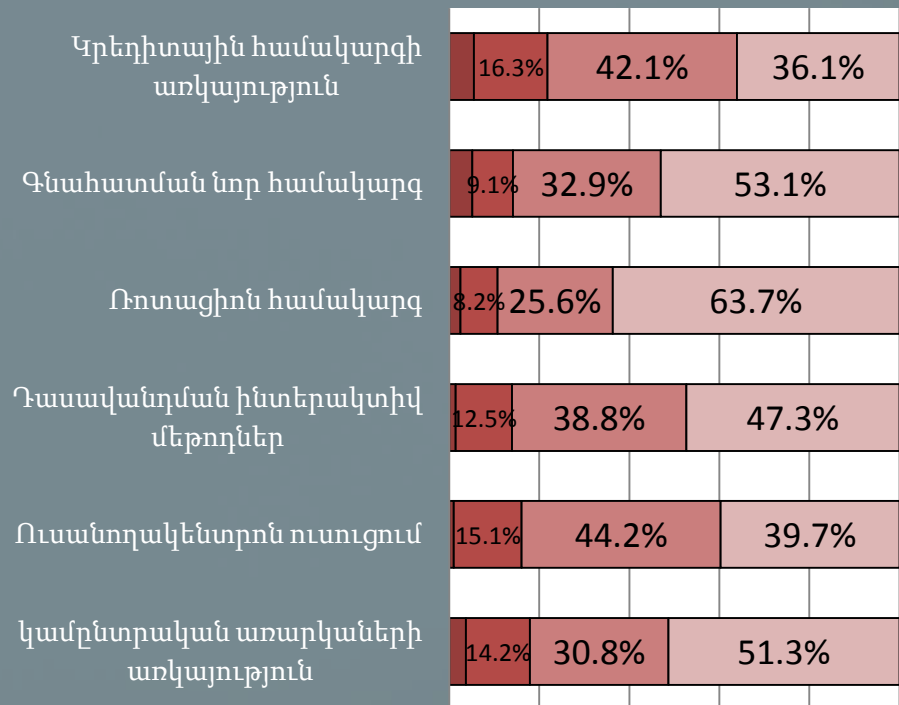
Բոլոնիայի համակարգի նորամուծությունների առկայությունը ըստ ուսանողների

40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

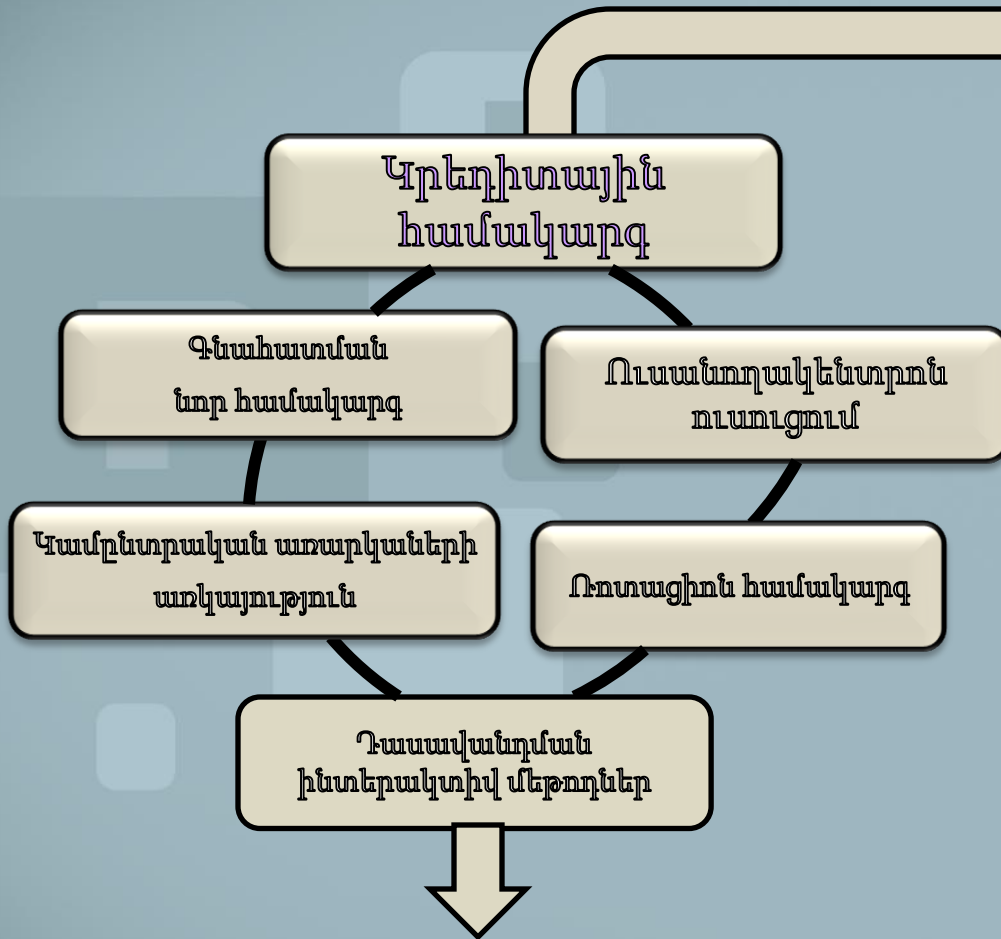
Բոլոնիայի համակարգի նորամուծությունների արդյունավետության գնահատումը

0% 20% 40% 60% 80% 100%

■ Բոլորովին արդյունավետ չեն
 ■ Ավելի շուտ արդյունավետ չեն
 ■ Ավելի շուտ արդյունավետ են
 ■ Շատ արդյունավետ են

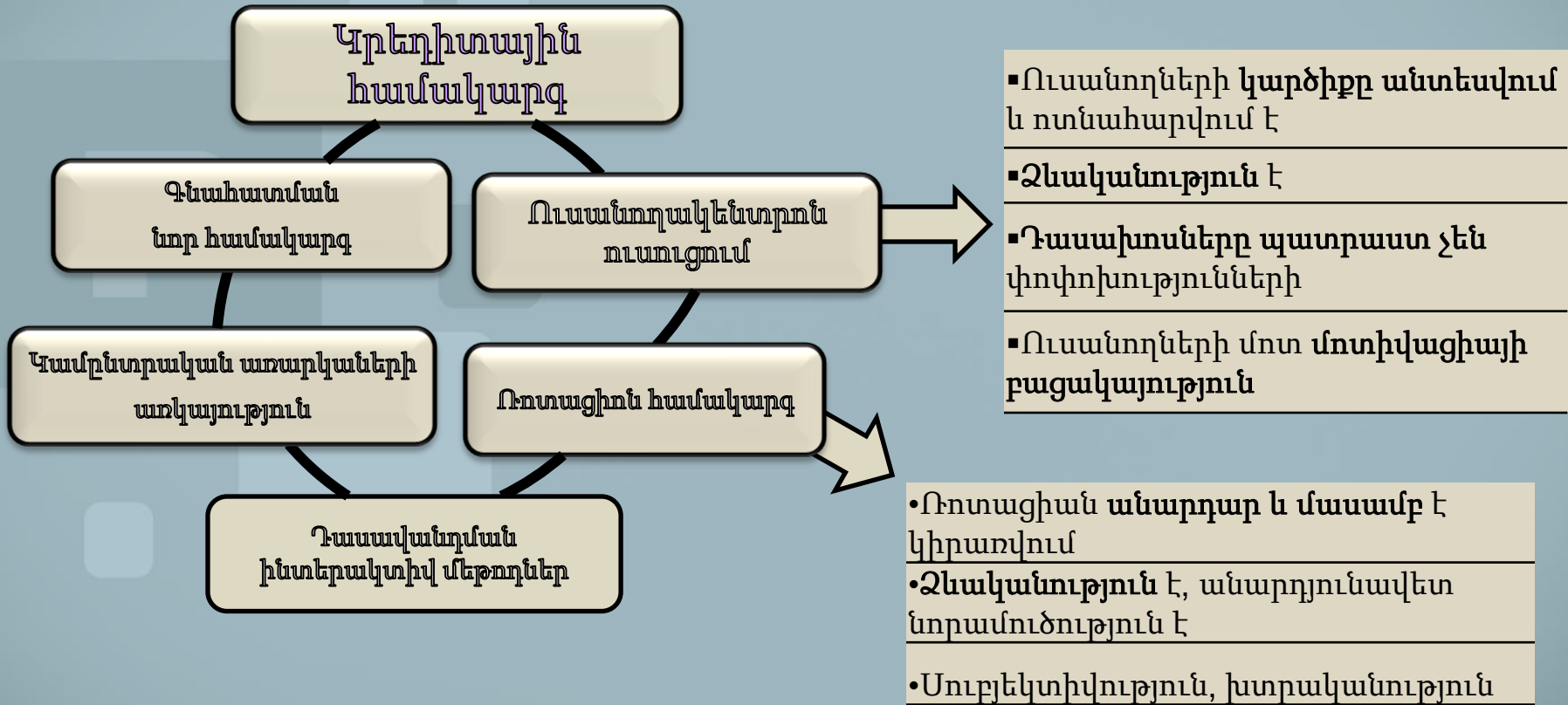
Կրեդիտային համակարգի և դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդների թերացումները և խոչընդոտները

- Ձևականություն է, նորամուծությունը արդյունավետ չէ
- Կրեդիտային համակարգը չի արտացոլում գիտելիքը
- Մեխանիկականացում, տրամաբանության բթացում, բանավոր խոսքի բացառում
- Ինֆորմացիայի պակաս
- Դասախոսները պատրաստ չեն փոփոխությունների
- Բացակայությունները հաշվի են առնվում
- Խտրականություն. Սուբյեկտիվ, անարդար մոտեցում
- Անորոշություն, անհստակ ընթացակարգ, չափանիշներ

- Դասավանդումը իրականացվում է հին մեթոդներով
- Դասախոսները պատրաստ չեն փոփոխությունների
- Նյութատեխնիկական բազայի բացակայություն
- Ուսանողների մոտ մոտիվացիայի բացակայություն

Ուսանողակենտրոն ուսուցման և ռոտացիոն համակարգի թերացումները և խոչընդոտները

Բոլանիայի համակարգ (1)

Հաշվի առնելով, որ ռոտացոն համակարգի մեջ չնչին տարբերությունները կարող են հիմք հանդիսանալ ուսանողների վճարովի համակարգի անցնելու համար, առայանում է **սուբյեկտիվ գնահատման վտանգ**:

Կրկին, որ ուսանողը աշխատում է ամեն ինչ անել, որ անցնի անվճար համակարգին և ցավոտ է լինում, որ 0,1-0,2 միավորով ուսանողները անցնում են վճարովի և նորից մարդկային հարաբերությունները տուժում են: Նույնիսկ ուսանողները ասում են ավելի լավ է վարձը լիներ ավելի մատչելի, քայց մենք նման իրավիճակի առջև կանգ չառնեինք: Թող բոլորիս համար լիներ մատչելի գումար, քայց հարաբերությունները չտուժեին: Իսկ այդ գումարը գիտեք, որ հսկայական է:

Ուսանող-դասավանդող կոնտակտը, որը կար առաջ, վերանում է, ստեղծվում է ոչ առողջ մրցակցային մթնոլորտ: Բոլոր ուսանողները ձգտում են գնահատական ստանալ, որը անհնար է մեկ դասապրոցեսի ընթացքում:

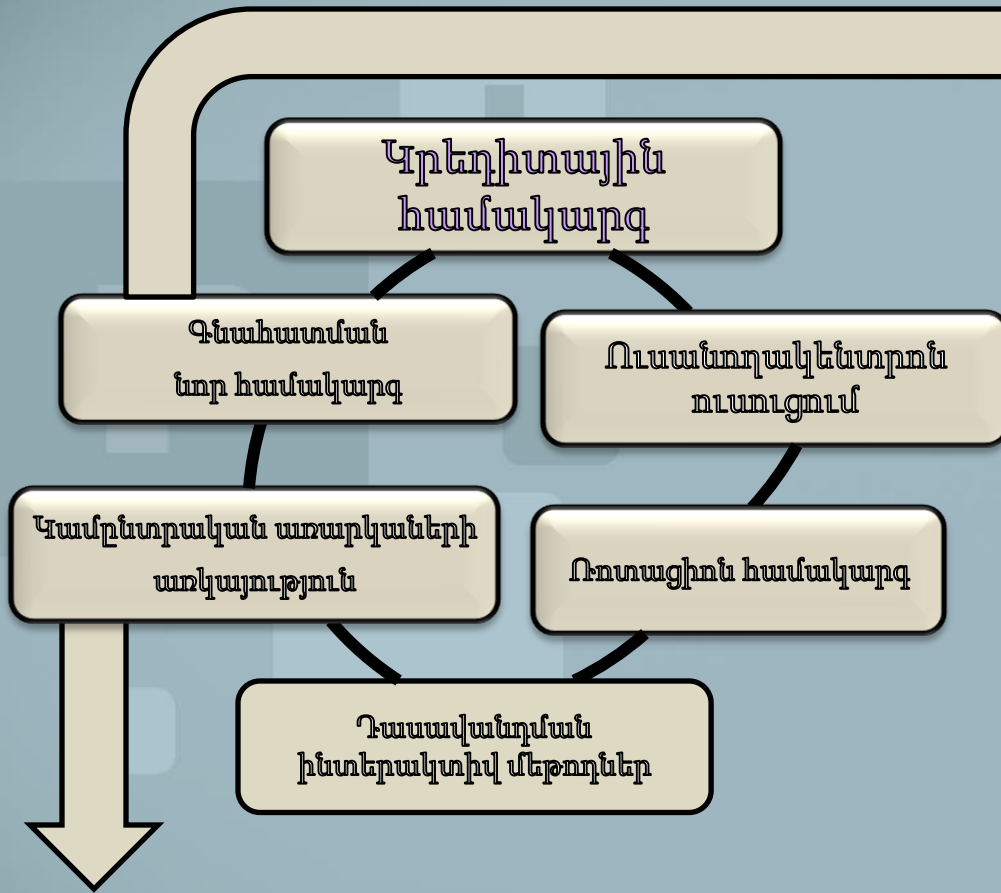
Մյուս հիմնախնդիրը կայանում է արևմտյան կրթական համակարգի պատճենահանահանված մոդելների ներմուծմանը առանց հաշվի առնելով տեղական առանձնահատկությունները և **նյութատեխնիկական բազան**: Մյուս կողմից էլ նյութատեխնիկական բազայի առկայությունը չի ենթադրում դրա **հասանելիությունը**: Մասնավորապես դա վերաբերում է համակարգչային տեխնիկային և համակարգչային լսարաններին:

Լսարան 60-80 հոգանոց Բոլոնիայի արդյունքով սա արսուրդ հարցադրում է:

Ռոտացիոն համակարգի վերաներյալ ձևավորվել է երկակի վերաբերմունք: Մի կողմից ստեղծվում է դրական միտում, երբ ընդունակ ուսանողները կարողանում են վճարովի համակարգից անցնել անվճարի, առաջանում է նյութական ազդակ ավելի լավ սովորելու համար: Մյուս կողմից պրակտիկան ցուց է տալիս, որ ռոտացիոն համակարգի ներդրմամբ առաջանում են **բազմաթիվ լուրջ և լարված փոխհարաբերություններ ուսանողների միջև, այնպես էլ դասախոս և ուսանող հարաբերություններում:**

Չնայած մեզ մոտ միշտ է այդպես եղել, ուսանողը ամեն օր պատրաստ է եղել: Այս դեպքում նրանք ավելի են ձգվում: Այստեղ մի քիչ մարդկային հարաբերություններն են տուժում, որ մեկ-երկու միավորի համար ուսանողները կարող են իրար հետ թշնամանալ: Դասախոսների համար երբեմն դժվար է լինում օրինակ 90-100-ը համապատասխանում է առաջվա 5 գնահատականին և մի քիչ դժվար է կողմնորոշվել 90, 91 թե 92, իսկ այդ մեկ միավորը կարող է հետագայում ուսանողի համար ճակատագրական լինել, նա կարող է 0,1-ով անցնել վճարովի, որը դասախոսին դժվար կացության մեջ է դնում: Այդ պահը շատ լարված և պատասխանատու է:

Գնահատման նոր համակարգի և կամընտրական առարկաների թերացումները և խոչընդոտները

- Գնահատականի բաղադրիչի սխալ համամասնություն
- Ձևականություն, ոչ արդյունավետ նորամուծություն
- Խտրականություն, սուբյեկտիվ, անարդար մոտեցում
- Դասախոսները պատրաստ չեն փոփոխությունների
- Բացակայությունները հաշվի են առնվում
- Գնահատման համակարգը չի արտահայտում գիտելիքը
- Մինիմալ շեմը հեշտ է հաղթահարել
- Ոչ հստակ ընթացակարգ, չափանիշներ,

- Ձևականություն է, ոչ արդյունավետ նորամուծություն
- Կամընտրական առարկաները քիչ են
- Կամընտրական առարկաների անհատական ընտրության բացակայություն
- Կամընտրական առարկաները մակերեսային են դասավանդվում

Չնայած որ առկա է նոր պայմաններին ադապտացվելու խնդիր և դժվարությունները, այնուամենայնիվ առկա է նաև փոփոխությունների անդառնալիության և անհրաժեշտության գիտակցում:

Մենք՝ դասախոսներս պետք է առաջին հերթին ադապտացիայի ենթարկվենք, որ նոր կարողանանք դասավանդել ուսանողներին:

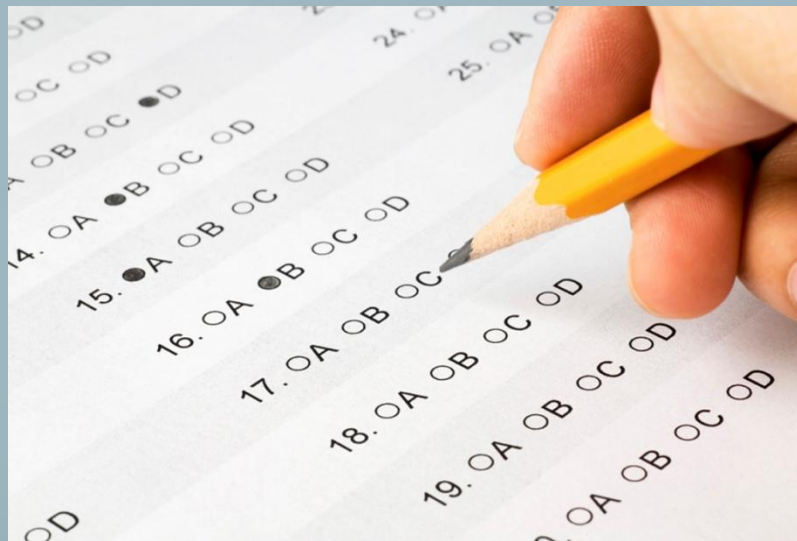
Միևնույն ժամանակ՝

բակալավր ավարտելով ուսանողը սովորում է 3,5 տարի և դա օպտիմալ չէ նրա մասնագիտացման համար: Կարծում եմ շատերն են այդ կարծիքին: 1-ին, 2-րդ կուրսում ուսանողը դեռ հեղհեղուկ է, բայց 4-րդ կուրսում միանգամից կարծես թե հասունանում է, ևս նրան մեկ տարի էլ պետք է, որպեսզի համակարգված կրթություն ստանա և գնա:

Դասախոսները՝ հատկապես տեխնիկական և բնագիտական գիտությունների մասնագետները, ծայրահեղ բացասական են տրամադրված թեստային համակարգի ներդրման նկատմամբ:

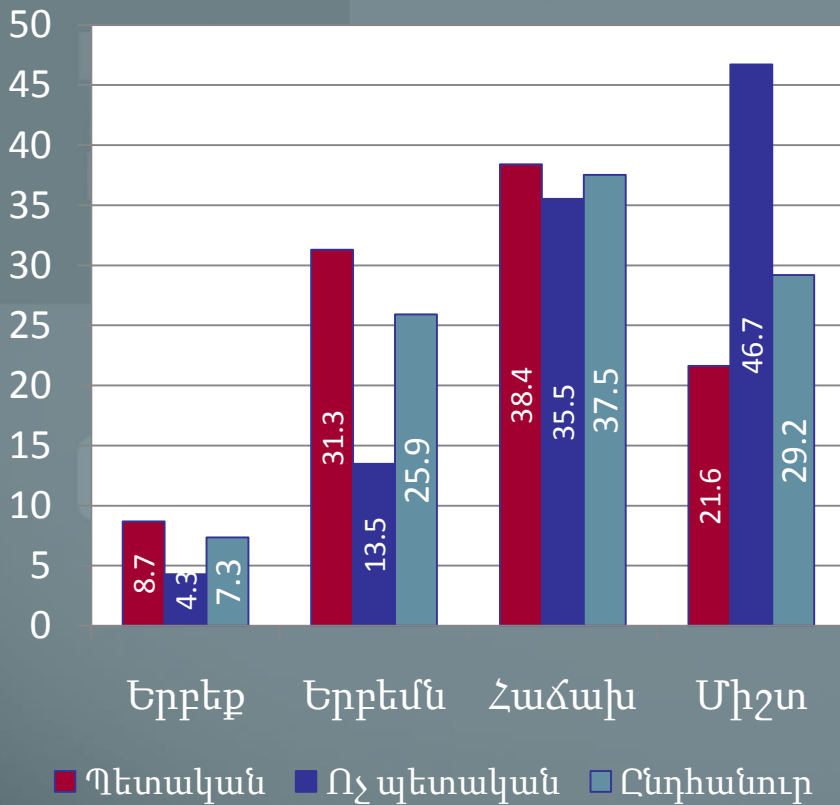
«Թեստ» հասկացություն մագիստրատուրայում չպետք է լինի, որպեսզի իր մասնագիտական նեղ որակները հասկանաս:

7. Գնահատման գործընթաց

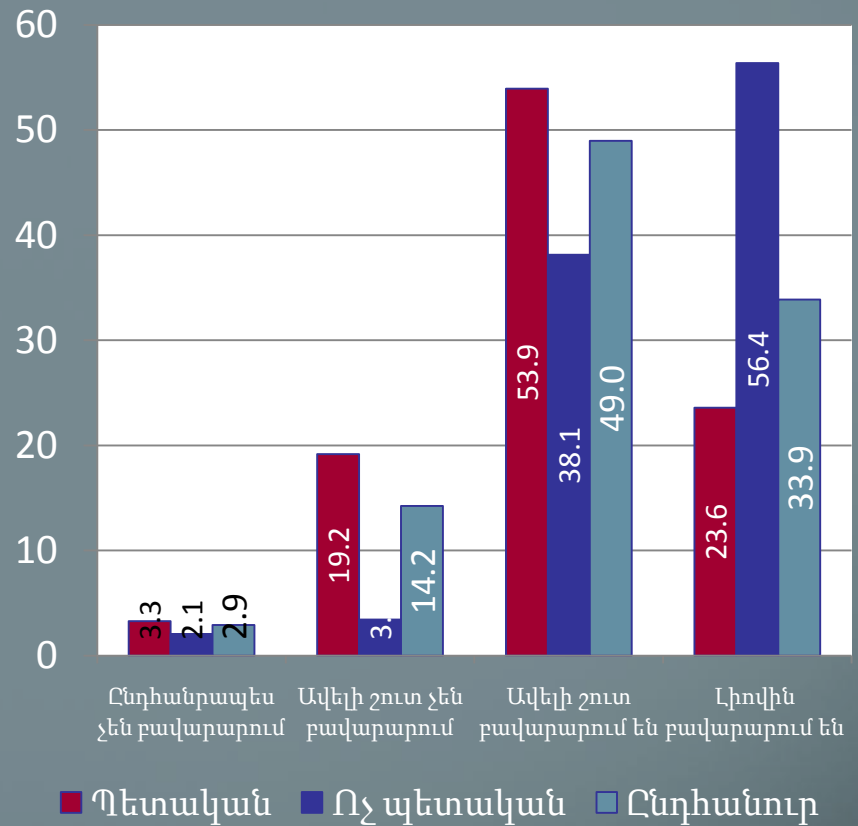

Գնահատականի պարզաբանումը

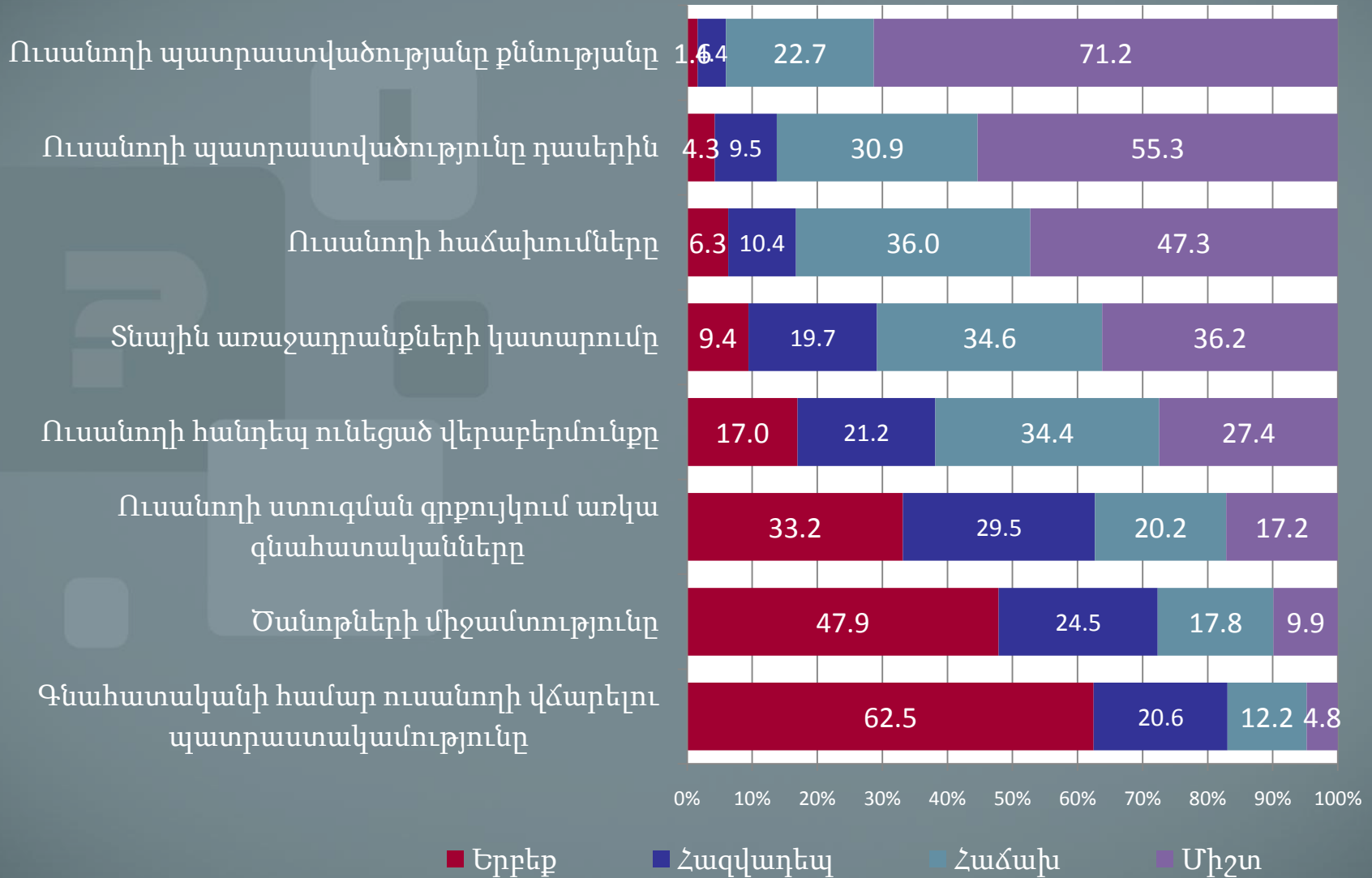
Գնահատականի պարզաբանումը դասախոսի կողմից

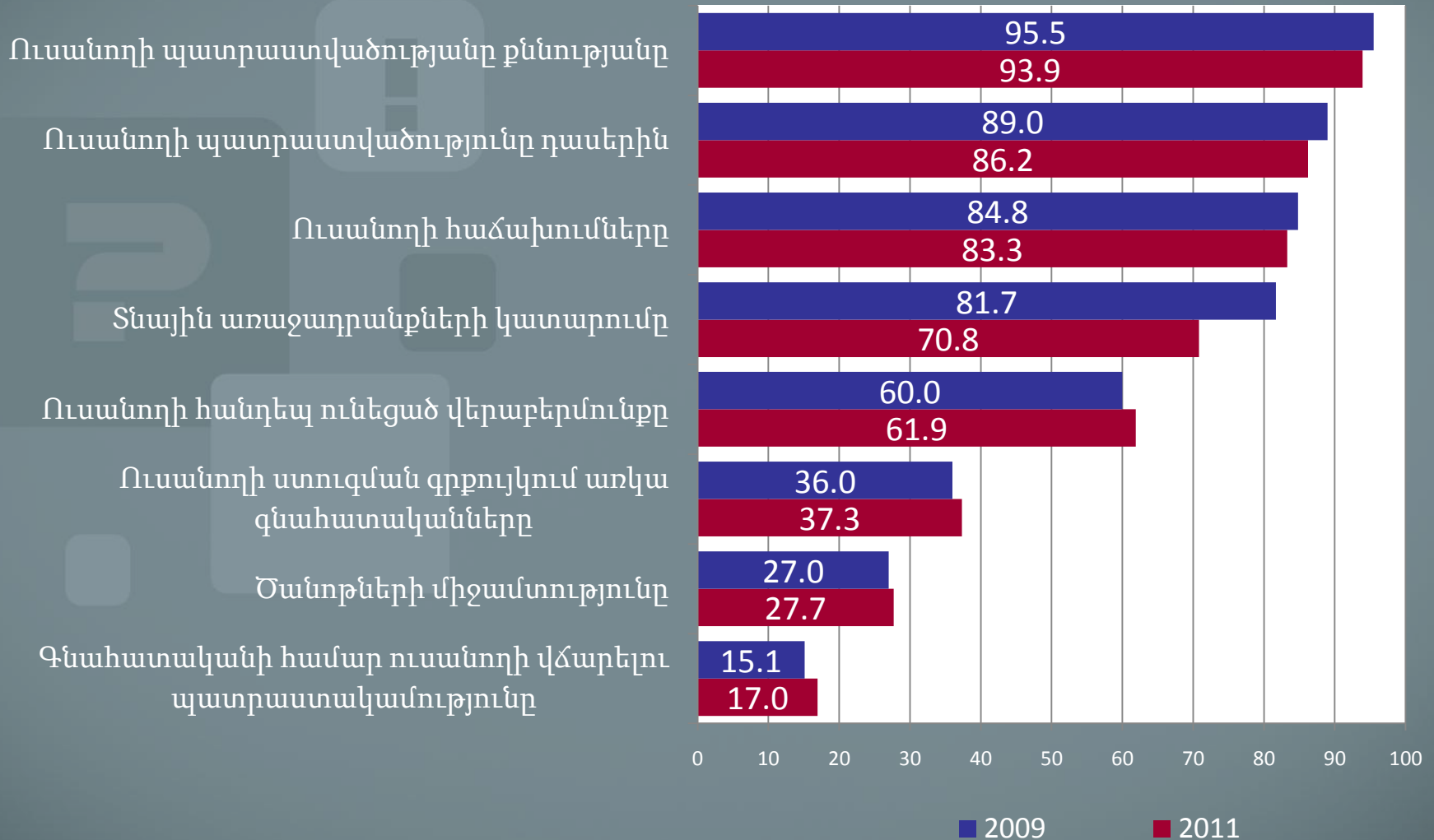
Գնահատականի պարզաբանումից բավարարվածության աստիճանը ուսանողների մոտ

Դասախոսի կողմից գնահատման չափանիշները

Դասախոսի կողմից գնահատման չափանիշները (“միշտ” և “հաճախ” պատասխանները)

Գնահատման գործընթաց (1)

Դասախոսների և ուսանողների մի մասի մոտ միանշանակ չէր ընդունվում **ուսանողի ներկայությունը գնահատելու հանգամանքը**՝ մասնավորապես լավագույն առաջադիմություն ու գիտելիքներ ունեցող ուսանողները ստանում են ավելի ցածր գնահատական, քան զուտ ներկայություն ապահովվողները:

Ինչո՞ւ պիտի ուսանողը լոկ ներկայության համար 9 ստանա, դա նշանակում է, որ աթոռի հետ դաս անեմ ու դրան գնահատեմ

Մշակել բացակայությունների գնահատման զուգահեռ համակարգ, որը անմիջականորեն կապված չլինի գիտելիքի գնահատման համակարգին:

Գնահատման գործընթաց (2)

Տեստային համակարգը ենթադրում է հավանականային պատասխանների առկայություն, որի արդյունքնում ուսանողի գիտելիքները գնահատվում են ոչ օբեկտիվորեն՝ քանի որ ուսանողների որոշ մասը **պատահական ընտրության արդյունքով** վստանում է բավականին բարձր գնահատականներ, որոնք բանավոր քննության դեպքում կլինեին ցածր:

համակարգչային քննությունը չի արտահայտում ուսանողի գիտելիքները, նրանք ուղղակի կարող են պատահականորեն, առանց իմանալու ընտրել համակարգչի կողմից տրված պատասխաններից մեկը և պարզվի, որ նա ճիշտ է, և իր չիմանալու դիմաց ստանա բարձր: Սա վիճակախաղի տոմսի նման է,

Ավելացնել տեստային տարբերակները, որպիսզի հնարավորինս քիչ հավանական լինի պատահական ընտրությամբ ճիշտ պատասխանների ստացման հնարավորությունը:

Գնահատման գործընթաց (3)

Չնայած թեստային համակարգը նպաստում է կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանը , այնուամենայնիվ ըստ դասախոսների **բանավոր քննությունը շարունակում է մնալ որպես ուսանողի գիտելիքների ստուգման առավել արդյունավետ մեթոդը`** հատկապես հումանիտար ոլորտ առարկաների դեպքում:

Իմ կարծիքով պարտադիր է գոնե որոշ առարկաների գծով այս գրավորների սիստեմը հանելը: այս նորագույն տեստերը, որ դնում են, ճիշտն ասած այդ տեստերը շատ հեշտ է արտագրել, նույնիսկ որ հավանականության տեսությամբ որ դնում են այդ խաչերը հնարավոր է, որ ավելի բարձր գնահատական ստանան, քան այն ուսանողը որ գիտի:

Մյուս թերությունը կապված է **բանավոր խոսքի բացառման խնդրի հետ:** Թեստային համակարգը հանգեցնում է նրան, որ ուսանողների մոտ ժամանակի ընթացքում առաջանում է մտքերը վերարտադրելու և բանավոր խոսքի դժվարություններ:

կրեդիտային համակարգի հիմնական թերություններից մեկը բերեց նրան, որ իրենք բանավոր խոսքի կառուցման խնդիր ունեն, գիտելիքները վերարտադրելու բավականին լուրջ դժվարությունների հետ են կապված:

Մագիստրատուրայի որոշ հումանիտար առարկաների դեպքում կիրառել բանավոր “միջանկյալ քննություններ” :

11. Առաջարկություններ

Հետազոտության առանցքային բացահայտումն է՝

«Բոլորնիային կրթական համակարգի ներդրման համար առկա են քաղաքական և ինստիտուցիոնալ հիմքեր, սակայն բացակայում է **տնտեսական հիմքը** (բուհ աշխատաշուկա կապ, մասնագետների ռեալիզացիա և այլն)»

Պրակտիկա

Խիստ վերահսկողություն պրակտիկայի անցկացմանը, քանի որ հատկապես պետական հիմնարկներում պարզապես առաջին օրը ուսանողները գրանցվում են և վերջում վերցնում կնքված փաստաթուղթը: Գործում է «Ոչ դուք մեզ խանգարեք, ոչ մենք ձեզ, գնացեք ման գալու» սկզբունքը: Պայմանագրերի կնքում պետական հիմնարկների, մասնավոր գործատուների հետ պրակտիկայի անցկացման համար և չափորոշիչների առանձնացում, թե ինչ պետք է սովորի ուսանողը պրակտիկայի ժամանակ տվյալ հաստատությունում:

Կամավոր աշխատանքի պարտադիր հաստիքի ստեղծում և՛ պետական, և՛ մասնավոր ձեռնարկություններում: **Կադրային բազայի ստեղծում:**

Գնահատում

Վերջնական բանավոր քննությունը դարձնել պարտադիր բոլորի համար անկախ գրավոր քննությունների արդյունքից՝ հատկապես հումանիտար գիտությունների համար, քանի որ ներկայումս բանասերը գնահատական է ստանում միայն գրավոր աշխատանքի համար:

Միջանկյալ գրավոր աշխատանքների խիստ վերահսկողություն: Ե՛վ ուսանողները, և՛ դասախոսները նշում են, որ միջանկյալ գրավոր քննությունները անցնում են արտագրություններով և անվերահսկելի իրավիճակում:

Գրավոր քննությունները անցկացնել **ծածկագրված տարբերակով**, այսինքն դասախոսը ստուգելիս չիմանա, թե որ ուսանողի աշխատանքն է:

Ընդունելության քննություններ

Խստացնել ընդունելության քննությունների իրականացումը՝ առանց կոռուպցիոն դրսևորումների: Բուհ ընդունվելու հաղթահարելի շեմը բարձրացնել, քանի որ հակառակ դեպքում բուհերը շահագրգռված չեն ազատվել վատ ուսանողներից, քանի որ **բուհերը ուսանողներին դիտում են որպես 300,000 դրամ:**

Վերացնել մի քանի հայտով բուհ ընդունվելու հնարավորությունը կամ սահմանել հնարավոր տարբերակները, որպեսզի ագրարային համալսարանի ուսանողը չհայտնվի մանկավարժական համալսարանում:

Մասնագիտական կողմնորոշման մեխանիզմների մշակում, հատկապես ավագ դպրոցներում, մասնագիտական անձնագրերի ստեղծում և թե հետագայում աշխատանքը ինչ բնույթ է կրելու:

Ընդհանուր առաջարկներ

Վերահսկողություն, վերահսկողություն, վերահսկողություն բոլոր օղակներում:

Կոմունիկացիոն ռազմավարության մշակում, իրազեկման աշխատանքների իրականացում ուսանողների շրջանակում կրեդիտային համակարգի մասին:

Տարբերակված դիպլոմներով առաջին շրջանավարտների հոսքի հետ առաջանալու է **սոցիալական դժգոհության ալիք հատկապես ծնողների շրջանում**, երբ պարզվի, որ 4 տարի սովորելուց և ուսման վարձը վճարելուց հետո, երեխան ստացել է մասնակցության վկայական: Առաջարկվում է կրեդիտային համակարգի՝ հատկապես տարբերակված դիպլոմների վերաբերյալ **գիտելիք ստուգման հետազոտության անցկացում** ուսանողների շրջանակում:

Վերահսկել հեռակա ուսուցման համակարգը: Մի կողմից դրական է հեռակա բաժինների ստեղծումը, քանի որ վատ ուսունողների մի մեծ զանգված դիմում է հեռակա ուսուցման, մյուս կողմից արժեզրկվում է կրթությունը հասարակությունում, քանի որ կոռուպցիոն երևույթները ամենաշատը տարածված են հեռակա ուսուցման համակարգում:

Բարեփոխումների համար **success story** կարող է հանդիսանալ **ֆրանսիական համալսարանը:**